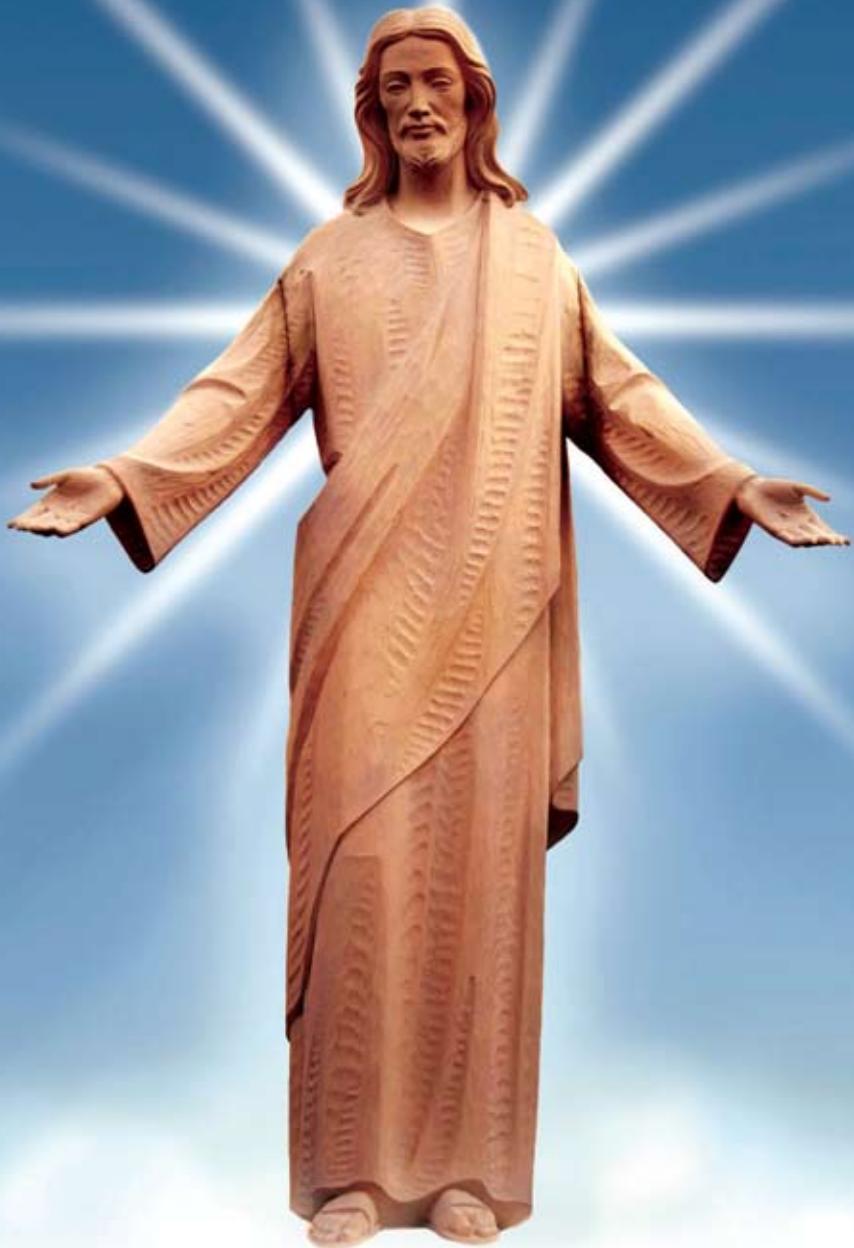

KAMEN ŽIVOTA

**LIST ŽUPE SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA
BRELA**
GODINA 5. TRAVANJ 2011. BROJ 9 ISSN 1847-1129

**KAMEN ŽIVOTA
ŽUPNI LIST
SV. STJEPANA PRVOMUĆENIKA
BRELA**

Utemeljitelj i nakladnik:
Župni ured sv. Stjepana
Prvomučenika Brela

Uredničko vijeće:
don Mate Škaričić
Vanja Sokol, prof.
Zdravko Pervan, prof.
Andrea Ursić, prof.
Nada Marušić
Viktor Puljak

Glavni i odgovorni urednik:
don Mate Škaričić

Zamjenik glavnog urednika:
Vanja Sokol, prof.

Lektori i korektori:
Vanja Sokol, prof.
Zdravko Pervan, prof.

Likovni prilozi:
Ivan Žamić - Picollo
Damjan Šošić - Damo
Nediljko Tomaš Dominik

Grafička priprema:
Viktor Puljak

Tisak: DES - Split
Naklada 500 primjeraka
List izlazi dva puta godišnje

SADRŽAJ

RIJEČ UREDNIŠTVA -----	3
NAŠE MISLI	
Uskrsna radost kao utjeha -----	4
Padanje -----	5
Čovjek i duša -----	6
Konzervans -----	7
Pod križem -----	7
Oprosti nam -----	8
Umjetnost i crkva -----	9
Kolo sreće se okreće -----	11
RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH -----	12
OBLJETNICE	
Otar Petar Perica -----	14
BIOGRAFIJE SVETACA	
Sv. Filip Neri -----	18
POVIJEST I BAŠTINA BRELA	
Oltari crkve sv. Stjepana -----	20
UPOZNAJMO RELIGIJE SVIJETA	
Kršćanstvo -----	22
IZ MOJIH MEMOARA	
Moj zeko i apokalipse -----	25
IZ STARIH ARHIVA -----	27
OSVRT NA...	
Picukare Gjure Vilovića -----	29
HODOČAŠĆA I POSJETI	
Izlez na Šoltu -----	43
DOGAĐAJI U ŽUPI -----	45
PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE -----	49
BLAGDANSKI RASPORED -----	50
CRTICA IZ VJERE I MORALA -----	52
MAЛО SMIJEHA I MUDROSTI -----	55

RIJEČ UREDNIŠTVA

“Zajedno u Kristu”

Papa nam dolazi u pohod!

Veliki papa Benedikt XVI posjećuje našu domovinu po prvi put, nakon što ju je njegov prethodnik Ivan Pavao II posjetio tri puta. Papa Benedikt i na ovaj način pokazuje da nastavlja i usavršava tamo gdje je veliki papa Poljak predao žezlo vođenja Katoličke Crkve. I premda ga mnogi, slijedeći tašte svjetske kriterije dopadljivosti, preziru jer ne posjeduje šarm i smisao za scenski nastup koji je imao njegov prethodnik. Mi ga baš zbog toga još više volimo, jer želimo papu promatrati po onomu što on jest: namjesnik Kristov na zemlji i nasljednik sv. Petra; a ne po kriteriju dopadljivosti i sposobnosti da bude zabavan.

Još je Ivan Pavao II primijetio da je kardinal Ratzinger posebno nadaren jednim drugim darom: sposobnošću da se ustrajno i hrabro bori za vrijednosti koje su vjernicima najsvetije. Zato ga je i postavio da mu bude prvi suradnik u najvažnijem Vatikanskom ministarstvu, pročelnik Kongregacije za nauk vjere, te ga više godina podržavao u svim njegovim nastojanjima. Upravo taj Papa kontinuiteta, te čuvar najvažnijeg i najsvetijeg, dolazi nam u posjet povodom važne i prevažne teme u našem narodu i crkvi, a to je: **obitelj**. Preciznije nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Zagrebu 4. i 5. lipnja ove godine.

Braća i sestre, dragi vjernici i svi vi kojima je čuvanje prirodnog zakona u srcu, podržimo našeg papu u njegovim nastojanjima, primaknimo uho i poslušajmo što nam poručuje, odazovimo se i u svom životu uznastojmo primjeniti poticaje koje primimo. Znamo ono što Papa bude govorio za nas je sudbonosno, važnije usuđujem se kazati nego ono što je govorio Ivan Pavao 1994. Ne važnije zbog toga što bih uspoređivao pape po važnosti, već zbog toga što je obitelj sada više ugrožena i napadnuta nego je bila naša domovina Hrvatska za vrijeme prvog

Papina posjeta.

Čestitajući Uskrs svima Vama dragi čitatelji, ujedno Vas pozivam da svi dademo svoj doprinos da riječi i geste pape Benedikta koje nam uputi tijekom predstojećeg posjeta padnu na plodno tlo!

Don Mate

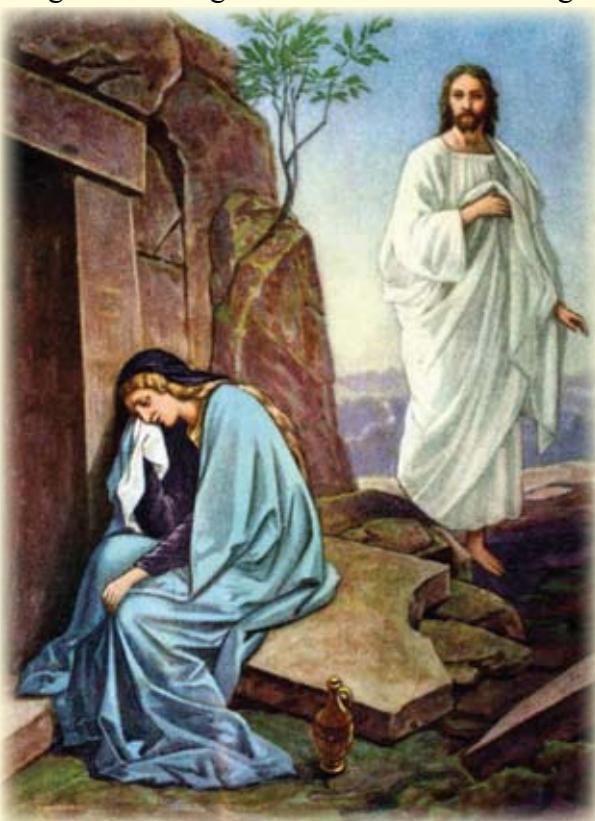

NAŠE MISLI

USKRSNA RADOST KAO UTJEHA

Ljudi koji su raspoloženi, optimistični i vedri, privlače. Gdje je radost, život diše punim plućima. No, radost se može tražiti i leđima okrenutim prema žalosnima, uplakanima, u zaboravu tuđeg trpljenja, u sljepoći za vlastitu tamu. Kršćani radost i nadu uskrsnuća slave licem okrenutim prema svijetu, ne zaobilazeći teške situacije i ljudsku patnju, ne potiskujući tamu. Zbog toga svijeća, kao simbol uskrsnuća Raspetoga, nosi obilježja Isusovih pet rana. Slavimo život ubijenoga, pobjedu žrtve, proslavu prezrenoga.

Jedno od osam Isusovih blaženstava glasi: "Blago ožalošćenima, oni će se utješiti!" (Mt 5, 4) Najdragocjeniji oblik radosti jest utjeha. Uskrsna radost je utjeha. Ponajprije, svima onima koji su prošli ili prolaze kroz trpljenje, sve do osjećaja Božje napuštenosti. Isus je utješen. Sve ono što je proživio i kroz što je morao proći (tjeskoba, napuštenost, izdaja, muka i smrt) sada je preobraženo. Isus je utjeha ožalošćenih. Radost uskrslog slavlja utjeha je svima onima koji ne zatvaraju oči pred stvarnošću. Uskrsli je Isus radost utjehe svima onima koje dotiče tuga svijeta i razorna snaga zla. On je radost utjehe svima onima koji tuguju zbog gubitka njima dragih ljudi, zbog uništenih odnosa ili zbog neostvarenih životnih mogućnosti. Bog ima za sve ožalošćene odgovor svoje utjehe.

Biblijска vjera u uskrsnuće ne usmjerava naš pogled samo prema vječnosti i 'duševnom spasenju' nego i prema tjelesnom životu u ovom konkretnom svijetu. Obećanje da će ožalošćeni biti utješeni, upućeno je vjernicima u naše vrijeme. Pozvani smo na uskrsnuće za *živu nadu*. Moći povjerovati u takvu utjehu način je na koji se zbiva uskrsavanje *prije* smrti. To onda vjernika obvezuje ponajprije na ljubav prema svemu stvorenu, a onda dakako i na borbu protiv smrti koja ugrožava svijet i čovjeka na bezbroj načina. U tom smislu postoji smrt ne samo na koncu nego i *usred* života. Otuđenost i izopačeni odnosi među ljudima, pomanjkanje smisla, nepravda i ideološka laž; 'volja za moć' i egoizam; bijeg u opijate i konzumizam – sve su to

različiti oblici smrti ljudskog života usred života.

Uskrsna poruka kaže da oni koji su zlorabili svoju moć nad ljudima, nemaju zadnju riječ; da patnja i poteškoće ne moraju biti besmislene, nego ako su u ljubavi i vjeri prihvaćene mogu postati blagoslov. Zbog toga uskrsna radost jest utjeha koja oživljuje i otvara put, oslobađa snage i budi nadu. Vaclav Havel jednom reče: "Nada nije uvjerenje da će nešto dobro završiti, nego sigurnost da nešto ima smisla, bez obzira na to kako će završiti." To je uvjerenje da će se jednog dana pokazati kako sve što živimo, sreća i nesreća, pobjeda i poraz, ima smisao. Usprkos ludosti ratova, genocida, destrukcije, ljudska egzistencija nije osuđena na absurd. Riječ je o konačnoj i nezamislivoj pobjedi smisla.

U noći vazmenog bdijenja bezbrojne upaljene svijeće pretvorile su prostor tame u prostor svjetla. U simboličnim liturgijskim radnjama (gestama) izražavamo poziv krštenika: da budu *djeca svjetla*. Prvi kršćani nazivali su se 'djeca svjetla' i u krštenju su se nanovo rađali na životnu nadu koja je jača od sve tame. Bog treba ljudi koji dopuštaju da ih ponese nada koja odjekuje iz uskrsne poruke.

fra Andelko Domazet

PADANJE

Slab sam...

Padam

Prvi pad izaziva zebnju

Ne da mi se podignuti

Gdje je snaga što nadu spašava?

Pokušavam ustati...

Malodušje

I susret sa svojom nemoći

Pogled prema gore daje snagu

Prihvaćam pad i patnju

Ne zbog patnje same

Već zbog njezina smisla

Zbog onoga što je iza vidljive stvarnosti

Nadilazim vlastite okove

Vidim spokoj nadolazećeg sutra

Ustajem...

Rašeljka

ČOVJEK I DUŠA

Živio bogat čovjek u svom izobilju, a sirota mu duša bijaše napuštena. Svakim njegovim oholim gnjevom tonula je dalje, gažena najskulpljim cipelama.

..... Godinama, godinama gaženja i lutanja duša se trgne kad osjeti kraj, pa reče čovjeku: "Sjeti se da ćemo se morati rastati; ja ću morati krenuti gore, a put mi je trnovit. Pusti me zrakama da me vode izvoru blagostanja."

Čovjek reče duši: "Zar želiš da se mijenjamo?"

Duša odgovori: "Ne, ja sam u tebi, pusti me da te vodim izvoru, gdje ćemo se okupati i novo, svijetlo ruho obući."

Čovjek reče duši: "Idemo dušo, ako ćemo ispod izvora uroniti u bogatstvo."

Duša odgovori: "Ostavimo ovo sve, čula sam da je to bogatstvo veće od tvog i s njim ćemo u nebo poći."

Čovjek na koncu uzvrati: "Umorio sam se, a još nisam našao ono što cijeli život tražim."

Duša odgovori : "Pogledaj se u zrcalo, sebe vidiš, a mene ne. Hoću da prvu vidiš mene, opranu, čistu i poniznu.

Čovjek polegne i pusti dušu da ga vodi tražiti zrake sunca i izvor. Na tom putu duša sebe ugleda kao poganina, krivovjerca i otpadnika; skine čovjekove cipele, klekne i klečeći krenu dalje. Došavši do izvora sa sebe je sve skinula i zaronila u rijeku da se okupa, iskupi, ponizi u zazivima Božjega milosrđa.

Tako duša bi okupana, obasjana, vraćena na prijestolje čovjekovo.

Podigne duša čovjeka s krunicom u ruci i krenu tražiti izgubljene, pogažene duše. Svakoj duši nađe utočište u davanju, trpljenju i poniznosti. Čovjeka i dušu uvijek su vodile Isusove riječi: "**Draži mi je jedan čin ljubavi čista srca, nego nabranje molitava u grijehu.**"

Čovjek svojim molitvama i žrtvama posta slamka za spas svih izgubljenih duša u zazivima milosrđa i živeći po zapovijedima Kristovim.

Koliko čovjeku treba da se prepozna u vlastitom zrcalu?

Koliko mora učiniti da prvo klekne pred sobom?

Koliko ostavlja zemlji, a koliko i što odnosi Bogu?

Koliko želi i traži mir, uskrsnuće sebe i svoje duše?

U teškim pitanjima samo nam мало treba razgovijetnosti samih sa sobom, само jedna riječ otvara i daje obilje **milosrđa**. Posljednje utočište čovjeka u skrušenoj molitvi je u zazivu **ljubavi Božjeg milosrđa**.

Marijana Bekavac

KONZERVANS

Poput proizvođača hrane
koji štiti proizvod od kvarljivosti,
čovjek traži konzervans propadljivom tijelu.
Žudeći stabilnost besmrtnosti,
lakomo poseže za zamamnom jabukom,
pijući uštrcani otrov nevjernosti,
umjesto obećanog konzervansa života.

Tek ono slavno uskrsnulo Tijelo,
što hodočasnicima posta jelo,
sadrži konzervans bez ograničenja trajnosti.
Natopljeno nepropadljivom ljubavlju,
čisti savjest od mrtvih djela,
vraća čovjeku odlike božanske neumrlosti,
i uvodi ga u prostranstva života,
gdje vrijeme više ne teče prema zalazu,
i nema mijena ni starenja,
već samo miris božanske svetosti.

don Ivan Bodrožić

POD KRIŽEM

*Podno Križa san se stvara
Sanjam ljubav; snove nade
Pored Križa sve do jutra
Sjajne zvijezde snove grade*

*Podno Križa spokoj slatki
Duša plovi svetim mirem
Pored Križa u molitvi
Otvaram se Tebi širom*

*Podno Križa u tišini
Moje srce glasno kuca
Pored Križa puna nade
Gradim most do Twoga srca*

Rašeljka

OPROSTI NAM

Pohlepa i korumpiranost
Grabež i rasprodaja našega blaga
Samodopadne političke igre
Ozakonjenje zgrtačkih strasti
Počinjena zlodjela na našim šansama

*Još jedan udarac bićem na Njegovu tijelu
Oprosti nam Gospodine*

Mediji i zaglušujuća buka laži
Plitka TV zabava oko nas
Što više sapunica i Big Brothera
Što više glamura i izvrtanja vrijednosti
A mi s osmijehom samo ruke peremo

*Još jedan oštri trn u Njegovoј kruni
Oprosti nam Gospodine*

Megalomanija u kriznim vremenima
Tama bez obzira na blještavilo fasada
Pastiri u raskoraku s vremenom
Glas skromnosti se usput negdje izgubio
Što to radimo? U ime čega? U ime koje Pravde?

*Još jedan zabijeni čavao u Njegovu tijelu
Oprosti nam Gospodine
Iako znamo što činimo*

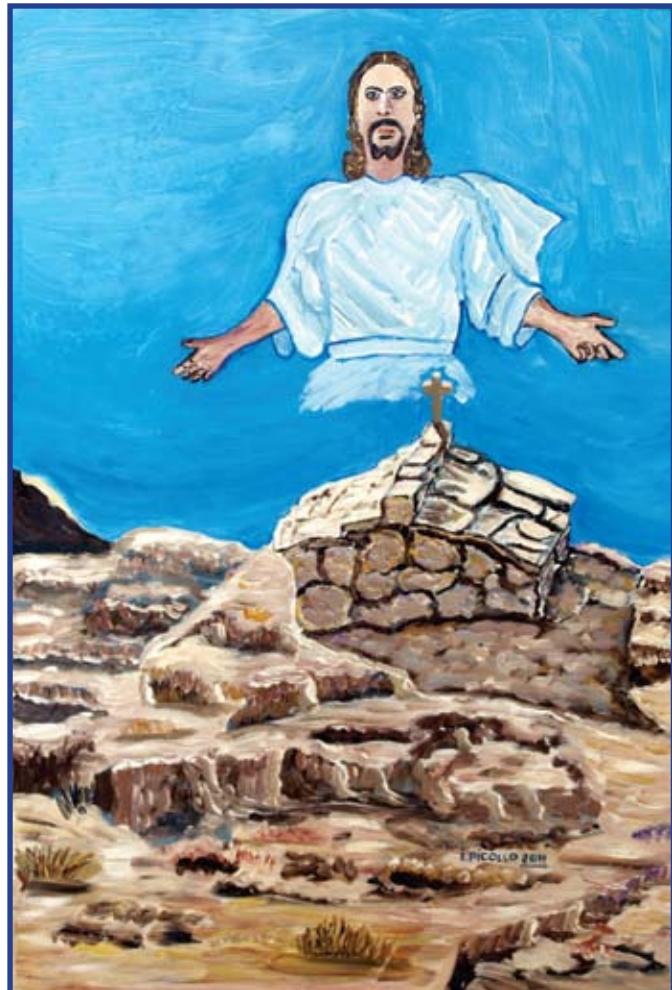
Rašeljka

UMJETNOST I CRKVA

(nastavak od prošlog broja u kojem se nalazila samo ranokršćanska umjetnost)

Od samih početaka Crkva je otkrila da je umjetnost idealna za širenje evanđelja te njih dvoje čine neraskidivu vezu. Povjesničar Alois Riegl je napisao da je *važno da već jezgra Kristova učenja uključuje toleranciju materije, jer time od početka otvara kršćanskom svjetonazoru mogućnost umjetničkog stvaranja.* Od 2. st. smirilo se vjerovanje u propast svijeta i počela se na ovom svijetu sređivati kršćanska zajednica, došlo je do osnivanja opće crkve i hijerarhije. Do tada kršćani nisu mogli uspostaviti odnos prema likovnoj umjetnosti jer je bila nešto materijalno, zemaljsko; oni je nisu trebali, bila im je sasvim ravnodušna kao i materija uopće. Već su u katakombama prvi kršćani oslikivali zidove biblijskim motivima. U prvim crkvama su korišteni mozaici za ukrašavanja velikih zidova kao i zidne slike. Ranokršćanska Crkva je uvelike djelovala kao pokrovitelj prepisivanja i umnažanja svetih tekstova koje su umjetnici ilustrirali. U pojedinim slučajevima ilustracija iz rukopisa je poslužila kao uzor za zidnu sliku. U početku su rukopisi pisani na papirusu i imali su oblik svitka pa su se ilustracije sastojale samo od crteža jer bi slojevi boje ispučali i otpali prilikom savijanja i odvijanja svitka. Tek pojava *velluma* (tanka izbijeljena životinjska koža, mnogo trajnija od papirusa) omogućuje raskošnije ilustracije za koje su korištene raskošne boje pa i zlato što je omogućilo da ilustracije postanu minijaturni pandan mozaicima, zidnim slikama i slikama na dasci. Jedan od najpoznatijih minijaturista je bio i naš Julije Klović kojega su zvali Michelangelo minijature. U ranokršćanskoj umjetnosti kiparstvo je imalo manje važnu ulogu. Biblijска zabrana *urezivanja slika*, u Drugoj zapovijedi Božjoj, kao da se izričito odnosila na velike kultne kipove, idole poganskih hramova. Da izbjegne optužbu za idolopoklonstvo kršćansko kiparstvo je moralo izbjegavati prikazivanje lika u prirodnoj veličini pa su se posvetili plitkim reljefima malih formata i površinskim ukrasima. Najranija kršćanska kiparska djela su mramorni sarkofazi ukrašeni raznim reljefima. Najljepši je svakako *Sarkofag Junija Bassa*, načinjen za rimskog prefekta, ukrašen prizorima Starog i Novog zavjeta. Srednjovjekovni čovjek spoznaju nije dobivao iz prirode već iz Božjeg nauka. Tako su se u umjetnosti spojili čovjek i Bog. U romanici se vraćaju monumentalni kipovi u kršćansko kiparstvo. Preko slika koje su prikazivale događaje iz Biblije se poučavao nepismeni narod. Povjesničar Max Dvorak piše o gotici: *Gotička umjetnost je svoj najviši i najbogatiji izražaj našla u divovskim crkvenim građevinama jer su velike katedrale bile najčišće utjelovljenje crkvene slike svijeta, a ujedno i simboli svoga doba. Nastale su kao simbol Božjeg carstva na zemlji i izraz ideja što predočuju čovječanstvu višu egzistenciju.* Vitraji postaju vodeća grana umjetnosti i prednjače pred minijaturama. U renesansi umjetnost doživljava svoju veliku revoluciju. Kiparstvo i slikarstvo doživljavaju svoje vrhunce kako u djelima tako i u umjetnicima. Lorenzo Ghiberti stvara 1435. god. čuvena *Vrata raja* na krstionici crkve S.Giovanni u Firenci, Filippo Brunelleschi

najveći arhitekt tog vremena stvara neke od najljepših crkvi, Michelangelo stvara *Davida*, Pietu kao i zidne slike u Sikstinskoj kapeli, Masaccio stvara sliku *Sveto Trojstvo s Djevicom i donatorskim parom* (tada je bilo uobičajeno da umjetnik na slici naslika i bogate donatore koju su sliku i finansirali), Leonardo da Vinci stvara *Bogorodicu u spilji i Posljednju večeru*. U isto vrijeme kada je Michelangelo oslikavao Sikstinsku kapelu Rafael je došao u Rim iz Firence na poziv pape Julija II i oslikao je Vatikansku palaču. U tom ciklusu fresaka se nalazi i čuvena *Atenska škola* koja se smatra njegovim remek djelom i savršenim utjelovljenjem klasičnog duha visoke renesanse. Tada nastaju i Tizianova remek djela poput *Krista okrunjena trnovom krunom*. Mathias Grunwald stvara svoj čuveni preklopni *Isenheimski oltar*. Grafike i slike Albrechta Dürera većim dijelom prikazuju biblijske teme. On je najveći grafičar renesanse i jedan od najvećih grafičara u povijesti umjetnosti. U baroku se nastavljaju nizati remek djela biblijske tematike i crkva nastavlja kroz umjetnost veličati svoju vjeru. Crkva sv.Petra u Rimu započeta je u renesansi, a završena u baroku. Gianlorenzo Bernini je napravio Tabernakul u crkvi sv.Petra kao i prekrasne skulpture *Zanos sv.Terezije i Davida*. U tom vremenu nastaju i poznate Rembrandtove grafike biblijske tematike.

I tako sve do današnjeg dana Crkva kroz umjetnost veliča svoju vjeru i biva njezinim glavnim mecenom. No danas umjetnici ni približno ne surađuju s Crkvom kao npr. u doba gotike i renesanse. Priče iz Biblije su toliko puta korištene kao umjetnička tema no i dalje bivaju svježe i privlačne kao da se koriste prvi put. Biblija je zbog svoje mističnosti jednako privlačna rimokatoličkim umjetnicima kao i onima neke druge vjere ili ateistima.

Toma Akvinski je povukao oštru pojmovnu granicu između sadržaja religiozno-moralne i umjetničke težnje, zaključujući da etičku dobrotu i umjetnički ljepotu

valja držati identičnima u njihovu konkretnu sadržaju, no one su pojmovno različite po svojem smislu i svojem djelovanju. Za sv.Augustina je ishodište svih umjetničkih ideja absolutna nadosjetilna ljepota Božja.

Povjesničar Hans Sedelmayer u svom djelu *Umjetnost i istina* između ostalog piše: ...*Duh umjetnosti neke epohe ne treba tražiti niti u tjelesno-duševnom ustroju ograničenih skupina ljudi, niti u socijalizacijskim formama, već u činjenicama duhovnog svijeta. Ljudski je duh najdublje i najkonkretnije određen svojim odnosom prema apsolutnom duhu: svom odnosu prema Bogu. Jer kako se čovjek odnosi prema Bogu, tako se odnosi prema sebi, prema bližnjima, prema prirodi i prema duhovnom svijetu. Kod istraživanja je važno vjerujemo li jednako u realnost apsolutnog duha i realnost života ili društva, jer ako vjerujemo onda je povijest umjetnosti ujedno i povijest religije.*

Duje Medić

KOLO SREĆE NAOKOLO VRTEĆI SE OKREĆE

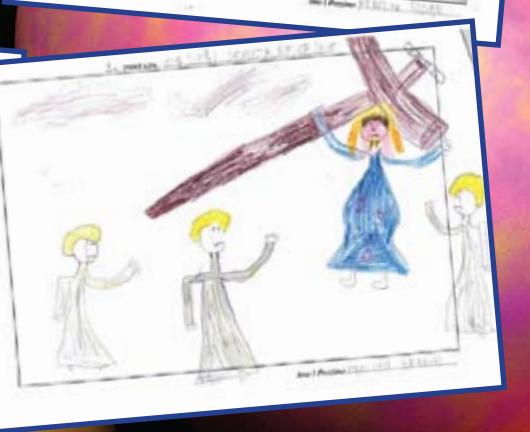
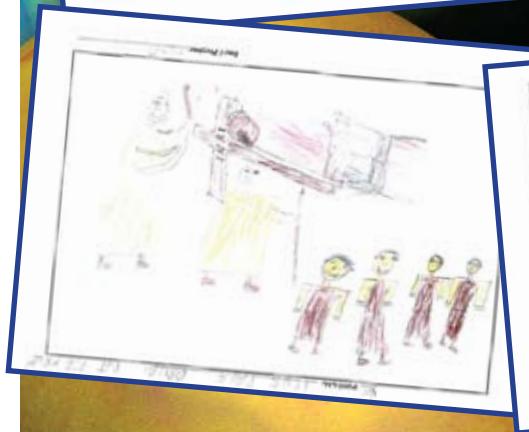
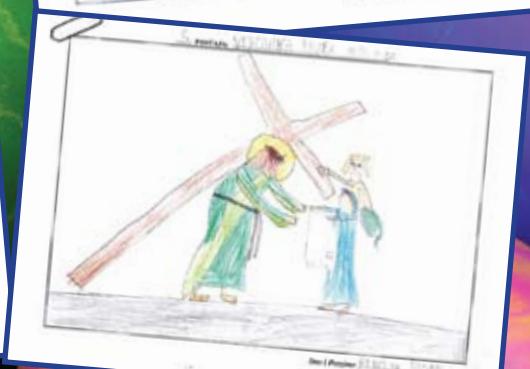
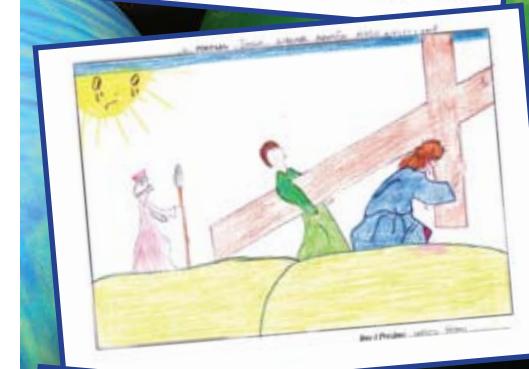
Kada netko spomene *kolo sreće* ljudi većinom pomisle na novac, ali nitko ne razmišlja o pravom kolu sreće koje se svakodnevno okreće. Zašto kolo ne bi bilo život, a sreća nešto više od novca? Novac je nešto što se teško zaradi, a lako potroši. Sreću ne možemo kupiti niti zaraditi. Sreću jednostavno moraš imati, a ona se vrti. Danas je imaš, sutra već ne. Je li sretniji onaj koji ima milijune na bankovnim karticama, a nema obitelj, ili onaj koji ima obitelj a nema bankovnih računa? Zar se svijet vrti oko novca? Ljubav je ono što ispunjava svakog čovjeka. Ono što daje smisao svakom životu. Život svakodnevno donosi nešto novo. Ponekad dobro a ponekad zlo. Kada misliš da tvoj život više nema smisla i želiš umrijeti, sjeti se onih koji umiru, a želete živjeti jer želja za životom će ih oživjeti. Tako i tvoja želja za boljom srećom može prevagnuti. Kada si usamljen i misliš da te nitko ne voli, možda se baš sutra sve promijeni. Kolo se i sutra može okrenuti i sve promijeniti. Zato nadu nikada ne smijemo gubitit i zaključke prerano donositi. Tko zna što život donosi sutra, možda baš kolo naše sreće ubrzo okrene.

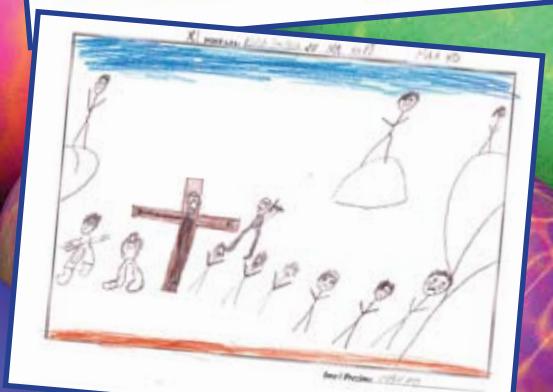
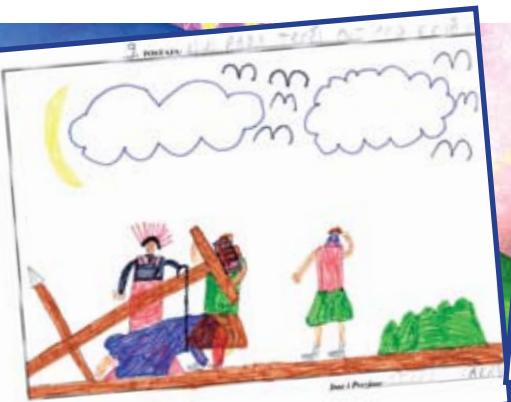

Mario Akmadžić

RADOVI NAŠIH NAJMLAĐIH

OBLJETNICE

ODJECI NEBA U PJESMAMA I MUČENIŠTVU

Uz 130. obljetnicu rođenja o. Petra Perice

„Isukrste srcu tvom, s nama naš se kune dom, dušom tijelom vijek sam tvoj, za krst časni bijuć boj“

Otac Petar Perica autor je najpopularnijih hrvatskih vjerskih pjesama *Do nebesa* i *Zdravo Djevo*. Pjesme su se pjevale i odzvanjale po svim crkvama diljem domovine, a da se pri tom vrlo malo znalo o autoru koji je prešućivan i stigmatiziran za vrijeme komunističkog režima, nakon što su ga partizanski zločinci u listopadu 1944. godine likvidirali skupa s još 53 ugledna Dubrovčana i intelektualaca na otočiću Daksi kod Dubrovnika.

Mučenik o. Petar Perica rođen je u Kotišini kod Makarske 27. lipnja 1881. godine. Odrastao je u vjerskom i katoličkom odgoju. Bio je veliki štovatelj Srca Isusova i širitelj ove pobožnosti. Nakon osnovne škole u Makarskoj, započetog školovanja u Građanskoj školi, nastavio je 1895. godine školovanje u travničkom sjemeništu, jer je izrazio želju za svećeničkim zvanjem. Već u toj dobi počeo je pisati stihove, i kao petoškolac sažeо je u stihovima svoj životni kredo i program:

*„Kristu služit to je nad sve časti;
Njega ljubit nema veće slasti.
Njega slijedit, to je veličina;
Sve je drugo varka i taština.“*

Hrvatski narod zadužio je pjesmama *Do nebesa* i *Zdravo Djevo*. Pjesmu *Do nebesa* spjevalo je kao 19-godišnji gimnazijalac u Travniku za posvetu hrvatske mladeži Srcu Isusovu 1900. godine. Te Jubilarne Godine u velikom hrvatskom hodočašću u Rim sudjelovalo je preko 700 hodočasnika, a među njima i predstavnici mladeži koja se posvetila Srcu Isusovu. Dvojica mladića, gimnazijalac Petar Perica, autor pjesme posvetnice *Do nebesa* i Franjo Scholz iz Zagreba uručili su Svetom Ocu umjetnički *Album hrvatske omladine* s preko 160 tisuća potpisa hrvatske mladeži koja se posvetila Srcu Isusovu. Hrvatska mladež je pjevala pjesmu *Do nebesa* kao posvetnicu.

Prema kazivanju Peričinih prijatelja i suradnika inspiraciju za pjesmu

dobio je pod obroncima i liticama Biokova koje se dižu strmo iznad rodne kuće u Kotišini. Navodno je iz svega glasa pjevao pod liticama, a jeka je podizala zvukove u visine i stvarala čudesnu kakofoniju tonova koji su spajali čovjeka i prirodu s Nebom:

*1. Do nebesa nek' se ori
naših grudi gromki glas
neka jeknu rajske dvori,
nek' nas čuje Isus Spas:*

*Isukrste, srcu Tvom
s nama naš se kune dom:
dušom, tijelom vijek sam Tvoj,
za krst časni bijuć boj. (2x)*

*2. Čujte puci širom svijeta,
oci naši čujte sad;
čujte sluge pakla kleta,
kako Hrvat kliče mlad: Isukrste...*

*3. Stijeg Hrvata srce Krista;
tu nam rudi sreća, spas:
tu sloboda zlatna blista;
tu se ori slavski glas: Isukrste...*

*4. Predi naši kano lavi,
za krst časni biše boj,
tko je sinak ovoj slavi,
Kristu vjeran vijekom poj: Isuskrste...*

*5. Neka grmi pak'o hudi,
neka bjesni cijeli svijet,
neka borba lomi grudi,
čvrsto stoji zavjet svet: Isukrste...*

*6. Kralju slave silni, blagi,
blagoslovi zavjet taj!
Blagoslovi rod nam dragi,
u svom srcu stan mu daj. Isukrste...*

Četiri godine nakon toga o. Petar Perica spjeval je i drugu najpopularniju našu vjersku pjesmu *Zdravo Djevo*:

*Zdravo, Djevo, svih milosti puna,
vječnog sunca ogrnu te sjaj.
Oko čela zvjezdana ti kruna,
ispod nogu stenje pakla zmaj.*

*Rajska Djevo, kraljice Hrvata,
naša Majko, naša zoro zlata,
odanih ti srca primi dar;
primi čiste ljubavi nam žar.*

*Blažena si, jerbo sva si čista,
zmijin dah ne okuži ti grud!
Zvijezda sreće i nama da blista,
noći grijeha mrak rasprši hud!
Rajska Djevo, kraljice Hrvata,
naša Majko, naša zoro zlata,
odanih ti srca primi dar;
primi čiste ljubavi nam žar.*

*Hrvat za križ bojak bije sveti:
vodio ga ljiljan-barjak tvoj!
Nova neman križu časnom prijeti;
silna Djevo na braniku stoj!*

*Rajska Djevo, kraljice Hrvata,
naša Majko, naša zoro zlata,
odanih ti srca primi dar;
primi čiste ljubavi nam žar.*

1901. godine stupio je u Družbu Isusovu. Novicijat je obavio u Velehradu, daljnji studij u Kalksburgu u Austriji, potom u Bratislavi i Insbrucku. Za svećenika je zaređen 1914. godine. Kao Isusovac službovao je u Zagrebu i Travniku. Bio je duhovni vođa katoličkih organizacija u Splitu i Šibeniku. U Dubrovnik je došao 1937. godine i postao superior isusovačke zajednice i duhovnik u Biskupskom sjemeništu. U Dubrovniku je bio veoma omiljen i poznat kao veliki štovatelj Srca Isusova i širitelj ove pobožnosti. Živio je veoma svetim životom, tako da su ga Dubrovčani još za života zvali „svecem“. Završio je svoj život mučeničkom smrću. Uhićen je četvrtog dana po ulasku partizana u Dubrovnik, odveden u zatvor u Karmen, te bez ikakvog suda likvidiran metkom u potiljak 25. listopada 1944. godine na otočiću Daksi. Prema svjedočanstvima kroničara i jedinog preživjelog g. Vinka Filičića pater Perica je svim uhićenicima podijelio odrješenje, a nakon toga je lapadski župnik Đuro Krečak podijelio odrješenje samom ocu Petru Perici. Među strijeljanima uz patera Pericu bilo je još šest svećenika. Kad su ih poredali pred streljački vod po grupama i kad su bezbožni zlikovci u njih uperili puške, prije nego je pala komanda – Pali!, pater Perica je počeo pjevati *TE DEUM* (Tebe Boga hvalimo) što su svi u grupi jednoglasno prihvatili. Iz grla mučenika kao samrtni krik zaorila se gromoglasno pjesma hvale Bogu i odjekivala sa otočića Dakse koji je u tim trenutcima nalikovao na Golgotu. Prizor je doista bio pravi biblijski. Jedva je otpjevano pola pjesme kad je pala komanda – Pali!. A nastavak pjesme se više nije čuo, jer je tada odjekivala nebesima na putu njihovih duša u Nebo.

Prošle godine posmrtni ostaci stradalnika ekshumirani su, dio njih je identificiran, među njima i ostaci omiljenog svećenika padra Perice, kako su ga u Dubrovniku od milja zvali. Ostatci su pokopani 26. lipnja 2010., nakon više od 65 godina u isusovačkoj grobnici na Boninovu u Dubrovniku. Katedralni župnik don Stanko Lasić nad otvorenim grobom uz prigodnu riječ izrazio je želju da Dubrovčani pokrenu postupak za njegovu beatifikaciju, jer su i molitve žrtava s Dakse pomogle da u domovinskom ratu opet ne strada dubrovačko svećeništvo i inteligencija, da se ne ponovi Daksa.

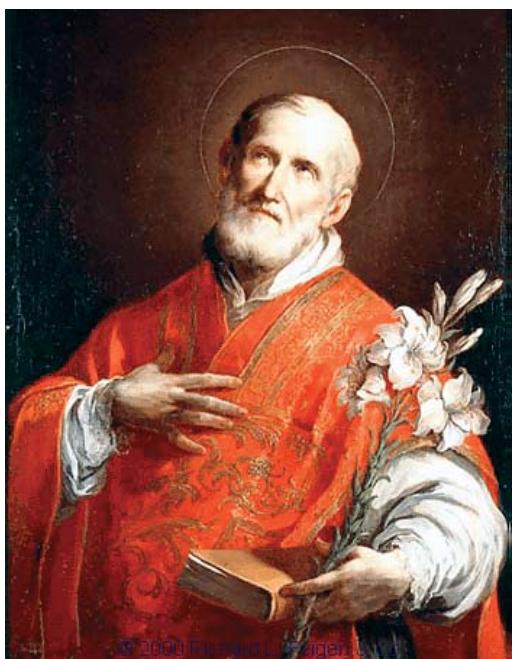
Otar Petar Perica i sustradalnici s otočića Dakse istinski su svjedoci vjere koji na nepravdu i mržnju odgovaraju molitvom i pouzdanjem u Boga. Život i mučenička smrt oca Petra Perice i danas je svijetli primjer svjedočenja za vjeru, svećeništvo i narod, a njegova svetačka ljubav prema Isusu Kristu i danas odjekuje u stihovima:

„Isukrste srcu tvom, s nama naš se kune dom, dušom tijelom vijek sam tvoj, za krst časni bijuć boj“

Zdravko Pervan

BIOGRAFIJE SVETACA

SVETI FILIP NERI – “PROROK RADOSTI”

puštao da ga vodi unutarnji žar Kristovog nasljedovanja.

Za svećenika zaređen je 23. svibnja 1551. godine. Kao svećenik službovao je u crkvi Svetog Jeronima gdje postaje vrstan isповједnik i duhovni vođa. Svojom poniznošću i jednostavnošću, vedrinom duha i razboritošću, oko sebe okuplja ljude svih društvenih staleža. Kako bi sačuvao mladež od besposličarenja i lošeg društva, u poslijepodnevnim satima ih okuplja u potkovlju crkve Svetog Jeronima na zajedničko čitanje Svetog pisma i drugih poučnih knjiga, te razgovor o pročitanom, izmjenu svjedočanstava, uz poneku pjesmu, šalu, nerijetko i uz pratnju različitih glazbala. Ovo mjesto okupljanja i molitve, a kasnije i sama zajednica vjernika dobilo je naziv *Oratorij* (od talijanske riječi orazione – molitva). Članovi ove zajednice nazivaju se *oratorijanci* ili po svom utemeljitelju *filipini*. Zajednicu su sačinjavali svjetovni svećenici, koji su željeli živjeti po pravilima koja je dao sveti Filip. Svećenici ne polazu zavjete, niti su obavezni dovijeka ostati u zajednici. Bave se odgojem mladeži, propovijedanjem, dvorenjem bolesnika i pohađanjem utamničenih.

Budući da se skupina Filipovih sljedbenika stalno povećavala neophodno je bilo pronaći novo mjesto sastajanja. Na prijedlog pape Grgura VIII. u Valicelli uz tamošnju crkvu podigao je novi oratorij nakon čega se njegovo djelo još više učvrstilo i usavršilo. Kad je 1578. godine stara crkva u Valicelli ustupila mjesto

Filip Neri rođen je 21. srpnja 1515. godine u Firenci. Svoj prvi vjerski odgoj Filip je primio unutar zidina dominikanskog samostana Sv. Marka koji je kao dijete rado posjećivao. 1532. godine, nakon što je dinastija Medici, opkolila i zauzela Firenzu, Filip kao i mnogi drugi građani Firenze, zauvijek napušta rodni grad i po očevu nalogu odlazi svom rođaku u San Germano, gradić između Rima i Napulja. Ali već nakon dvije godine kao siromašan hodočasnik odlazi u Rim u kojem provodi ostatak života. U Rimu je započeo studij filozofije i teologije. Ali nije se dugo zadržao na njemu, nakon nešto manje od godinu dana prekinuo je studij i započeo neobičan „nomadski“ život. Njegov život nije tada imao određeni program već je

novoj, zvanoj *Chiesa Nouva* tada je njegov oratorij postao jedno od središta duhovne obnove u Rimu. Tu su dolazili po duhovnu hranu stotine i tisuće Rimljana, i tako veseli i Božjom ljubavlju prožeti Filip postao je jedna od središnjih ličnosti Rima. Uz njega su bili njegovi svećenici i braća oratorijanci. Ta zajednica koja predstavlja životno djelo Filipa Nerija, 15. srpnja 1575. godine papinskom bulom zadobila je i službeno odobrenje Crkve.

Bitna obilježja Filipove duhovnosti bila su poniznost, ljubav i radost.

I njegov oproštaј od ovog svijeta nije bila žalost, već radost u Duhu Svetom. Sveti Filip je još ujutro 25. svibnja 1595. slavio svetu misu kličući i pjevajući od radosti. Nitko osim njega nije ni slutio da će brzo umrijeti, a umro je već sljedeće noći. Upravo na dan njegove smrti 26. svibnja slavimo blagdan svetog Filipa. Svečev grob nalazi se u posebnoj kapelici unutar *Chiesa Nuova*-e.

Za vrijeme Filipova života osnovano je sedam oratorija u različitim gradovima u Italiji. Nakon njegove smrti počeli su se osnivati oratoriji diljem svijeta.

U Hrvatskoj jedan od najznačajnijih sljedbenika svetog Filipa bijaše biskup Nikola Bjanković (1645.-1730.). On je 1672. godine u Splitu započeo svoj izvanredni apostolski rad. Po uzoru na oratorij sakupljaо je pred večer u crkvi Svetog Duha u Splitu pobožan narod. Tu bi čitali duhovne knjige,

raspravlјali o pročitanom i molili čime su uspjeli iskorijeniti mržnju, zavist i neslogu koja je bila sveprisutna u to vrijeme na našim područjima, te nanovo oživjeli ljubav prema Bogu i braći ljudima. Poslije smrti svojih roditelja, koji su se utopili u strašnoj oluji na moru između otoka Šolte i Splita, naslijedio je Nikola veliko imanje. 1676. na tom imanju sagradio je kuću, a tri godine kasnije crkvu s glavnim oltarom posvećenim svetom Filipu Neriju. U ovoj crkvi utemeljio je biskup Nikola Družbu oratorija kojoj je i sam postao članom. Iza ovog otvoren je kasnije još i oratorij u Makarskoj i Brelima.

Članovi Oratorija svetog Filipa učinili su mnoga dobra u narodu. U njihovim redovima našli su se mnogi značajni ljudi, između ostalih i dva makarska biskupa; sam utemeljitelj družbe biskup Bjanković i njegov nasljednik Stjepan Blašković. Družbe je nestalo početkom devetnaestog stoljeća.

Biskup Nikola Bjanković podigao je u našim Brelima crkvu i posvetio je Blaženoj Djевici Mariji od Pobjede, na uspomenu glasovite kršćanske pobjede nad Turcima kod Sinja 15. kolovoza 1715. godine.

POVIJEST I BAŠTINA BRELA

OLTARI CRKVE SV. STJEPANA

Glavni oltar crkve sv. Stjepana je izgrađen za vrijeme župnikovanja don Ivana Žamića. Gradnja oltara je trajala dvije godine, a gradio ga je Josip Barišković pok. Petra iz Splita. Gradnja oltara je dovršena dana 24. srpnja 1897., a oltar je posvećen 17. listopada 1897. kad je posvećena i crkva. Posvetio ga je Biskup Filip Frane Nakić.

Oltar je rađen po želji don Ivana Žamića iako nije u potpunosti rađen kao što je on želio jer nije bilo dovoljno sredstava za njegovu gradnju. Župnik se ponosio njegovim zdanjem. Često je govorio za crkvu da je dika i ures selu, a osobito glavni oltar od mramora kojem nema premca na daleko i široko po seoskim crkvama. Rađen je od kararskog mramora. Ima polukružni tlocrt u pozadini.

S lijeve strane oltara se nalazi kip sv. Roka visine cca 160 cm, a na desnoj strani kip sv. Petra visine cca 160 cm. Oba kipa su okrenuta prema središnjem crkvenom prostoru. U sredini oltarskog žrtvenika je osam korinskih stupova na kojima je naslonjen luk tj. svod oltarskog žrtvenika. Svod je isklesan ukrasnim detaljima na čijem se vrhu nalaze dva anđela. U nadsvodenom dijelu oltara se nalazi Svetohranište ispod kojeg je kameni oltarski žrtvenik. Oltarski prostor je odignut od ostatka crkve za visinu tri stepenice. Cijeli oltar krase kameni detalji vinove loze i ostalih cvjetnih uzoraka pravilno raspoređenih po površinama oltara. Visina oltara je oko šest metara, a širina oko 400 cm. Oltar je blago sive boje visokog sjaja.

Prilikom obnove crkve 1997. godine povodom 100.godina posvete župne crkve, oltar je detaljno restauriran od strane mještana prilikom čega mu se vratio njegov prvobitni sjaj.

U crkvi sv. Stjepana se nalaze pored glavnog oltara i tri sporedna oltara. S lijeve strane glavnog oltara se nalazi oltar Gospe od ružarija. Oltar je prenesen

iz stare crkve sv. Stjepana. To je kameni oltar s Gospinim kipom kupljen 1825. god. u Mlecima. Oltar ima dva korinska stupa koji nadsvođuju polukružnim lukom kip Blažene Djevice Marije.

Godine 1890. nabavljeni su oltari sv. Stjepana i oltar sv. Ivana i Pavla. Oltar sv. Stjepana ima kameno postolje na kojem se nalazi kip sv. Stjepana izrađen od drveta. Građen je u kombinaciji crvenog i «rosse» i bijelog kamena.

Na oltaru sv. Ivana i Pavla se nalazi slika koju je naslikao talijanski slikar Antonio Zuccaro.

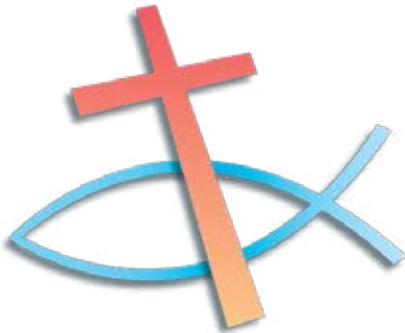
Nada Marušić

UPOZNAJMO RELIGIJE SVIJETA

KRŠĆANSTVO

Kršćanstvo se temelji na štovanju Isusa Krista kao Sina Božjega u kojem se Bog na jedinstven način objavljuje čovjeku. Kršćanstvo u istoj osobi Isusa Krista vidi stvarnu povijesnu osobu, čovjeka koji se rodio za vrijeme kralja Heroda Velikog u Betlehemu u Judeji, koji je živio trideset godina u Nazaretu i koji je zadnje tri godine svog javnog djelovanja proveo u Galileji. Evandelja svjedoče o Isusovom rođenju

u betlehemskoj štali koje je bilo obznanjeno anđeoskom objavom i poklonom mudraca sa Istoka. Taj događaj povezuje u sebi činjenicu objave Isusa kao pravog čovjeka i kao Sina Božjega. Isus je Bog koji je postao čovjekom. O Isusovom životu do njegove tridesete godine biblijski pisci malo govore, tek da je živio u skrovitosti nazaretskog doma kao drvodjelac.

Isusovo javno djelovanje započinje krštenjem na rijeci Jordan nakon kojeg okuplja učenike i

dvanaestoricu te počinje propovijedati Radosnu vijest. Isus je objavitelj Oca, on ga objavljuje riječju, djelom i cijelom svojom osobom. Najznačajnija Isusova djela su čudesa koja govore snažnije od samih riječi. Propovijedajući je liječio bolesne, oprštao grijehe, izgonio zloduhe a opisani su i događaji njegove nadnaravne vlasti nad prirodom.

Dok je Isus bio omiljen među običnim ljudima Galileje, družeći se s osobama rubnih društvenih slojeva, zbog nekonvencionalnog razmišljanja istovremeno izazva protivljenje te je stoga bio prijetnja židovskom vjerskom uređenju. I u vjerskim pitanjima je bio radikalni. Sukobio se s vjerskim vlastima zbog svog drugačijeg stava o svetkovanju subote i izjave da je obredno čišćenje manje važno od čistoće srca. Njegovo tumačenje starozavjetnog zakona išlo je od vanjskog pridržavanja pravila k dubljoj i zahtjevnijoj etici. S potpunom sigurnošću i autoritetom je tvrdio je da navješta Božju volju što ga je dovelo u sukob s pismoznancima i farizejima. Simboličkom gestom je „pročistio“ hram istjeravši bićem trgovce iz hrama, dok su svećenici podržavali hramsku trgovinu. Isusova popularnost s tim biva sve veća te ga puk počinje smatrati očekivanim spasiteljem i kraljem koji nasuprot rimske vlasti. Isus izričito nagovješta da njegovo spasenje nije političke naravi.

Protivljenje Isusu svoj vrhunac dostiže na blagdan Pashe u Jeruzalemu gdje ga mnoštvo oduševljeno dočekuje kao Mesiju u nadi da će ga proglašiti narodnim vođom. Židovske vlasti ga uz pomoć Jude hapse, a suđeno mu je prema židovskom zakonu zbog klevete jer je za sebe tvrdio da je Mesija i Sin Božji. Osudili su ga na smrt, ali je bila potrebna i rimska osuda da bi se židovska učinila valjanom. Ironija

je da je Isusa koji nije htio nasilnim metodama svrgnuti rimsku vlast, upravo Rim osudio kao političkog „židovskog kralja“.

Isus je osuđen na smrt razapinjanjem na križ, okrutnom metodom koja je u ono vrijeme bila predviđena za robove i pobunjenike. Križ postaje simbolom kršćanstva a Isusova smrt postaje izvor spasenja.

Nakon tri dana njegovi apostoli su pronašli prazan grob, ali ali ni tada ne razumiju značenje Isusovog spasenja. Tek u svjetlu susreta s uskrsnim Kristom shvaćaju važnost Kristove patnje i smrti i razumiju ulogu svog poslanja u svijetu. Isus im se ukazivao četrdeset dana a nakon uzašašća na nebo učenici su počeli propovijedati da je Isus Gospodin i Spasitelj te uskrsnuće postaje središte najranijeg kršćanskog propovijedanja i vjere u uskrslog Gospodina.

Isusovo naučavanje

Jezgra i srž Isusovog postojanja je navještanje Kraljevstva Božjeg. To je navještaj novog svijeta i novog odnosa između Boga i ljudi i među samim ljudima. Isus svojim riječima i djelima a naročito čudesima pokazuje što je Kraljevstvo Božje i kakvu silu ono ima.

„Ispunilo se vrijeme“. Stari je zavjet ukazivao na veliko djelo Božje kada će se ispuniti sve Izraelove nade i Božja obećanja. Isus je govorio o svom poslanju kao o tom vremenu ispunjenja. Iako nije prihvatio ideje naroda o političkom oslobođenju, smatrao je sebe Mesijom koji je došao spasiti Božji narod. On se nazivao Sinom Čovječjim pozivajući se na lik iz starozavjetne knjige Danijelove, koji ostvaruje konačno spasenje i pobjedu pravog Božjeg naroda.

„Kraljevstvo Božje je blizu“ je središnje u Isusovom učenju. To je djelovanje a ne mjesto ili zajednica. Isus je pozivao ljudе da uđu u njegovo kraljevstvo i da se raduju danu kada će se ono ispuniti a koje je Isus već uspostavio na zemlji.

„Obratite se“. Isusov poziv je bio upućen prvenstveno izabranom narodu, Izraelu. Pozivao ih je da se vrate svojoj istinskoj odanosti Bogu.

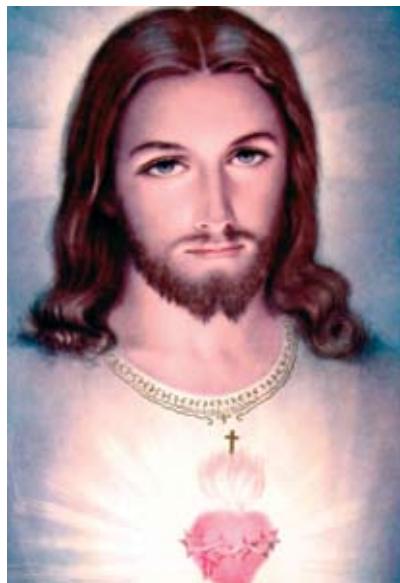
Upozoravao ih je na Božji sud ako odbiju taj poziv. Nakon uskrsnuća poziv na obraćenje je usmjeren na sve narode tako da šalje svoje učenike da učine sve narode njegovim učenicima.

„Vjerujte evanđelju“. Došlo je vrijeme spasenja, oni koji se pokaju dobiti će oproštenje grijeha i novi život. Kako je Isus najavio svoju vlastitu patnju i smrt, smatrao je to sredstvom obnove, došao je „da da svoj život kao otkupninu za mnoge“ i da „osnuje novi savez u mojoj krvi“, novi Božji narod izbavljen od grijeha kao što je Izrael bio izbavljen od ropstva u Egiptu, da bi postao Božji odabrani narod.

Srž Isusova učenja je poziv na obraćenje i uključenje u novi Božji narod kojemu će biti oprošteno i obnovit će se u njegovoj otkupiteljskoj smrti. Tome je podređen i njegov jedinstveni etički nauk. Isus je očekivao od svojih učenika da budu potpuno drugačiji, „sol zemlje“ i „svjetlost svijeta“ te da svojim primjerom pokazuju kakav svijet treba biti i kako ljudi trebaju biti što sličniji svom nebeskom Ocu.

Uskrsnuli Krist istovjetan je s raspetim. Sve što je pripadalo zemaljskom Isusu prešlo je probraženo u novi život. Isus koji danas živi kao uskrslji nije samo dijete rođeno u Betlehemu ni Krist koji je koračao Palestinom, ni samo raspeti Krist a ipak je na otajstveni način sve to. Sva otajstva njegova zemaljskog života djelatna su u Kristovoj ljubavi „za nas“. Sve što Novi zavjet govori o Isusovoj proegzistenciji na zemlji nastavlja se na probražen način kroz povijest i na nov način je djelatno u Duhu Svetome. Razdoblje Crkve i razdoblje Duha Svetoga nije posljednji korak Isusovog delovanja „za nas“ već se nastavlja u eshatonu. Tako Krist kao čovjek tijekom razdoblja djelovanja u povijesti, preko djelovanja razdoblja po Duhu, kroz djelovanje Crkve nastavlja biti posrednik gledanju Boga Oca u razdoblju pune konačne vječnosti.

Tea Mardešić

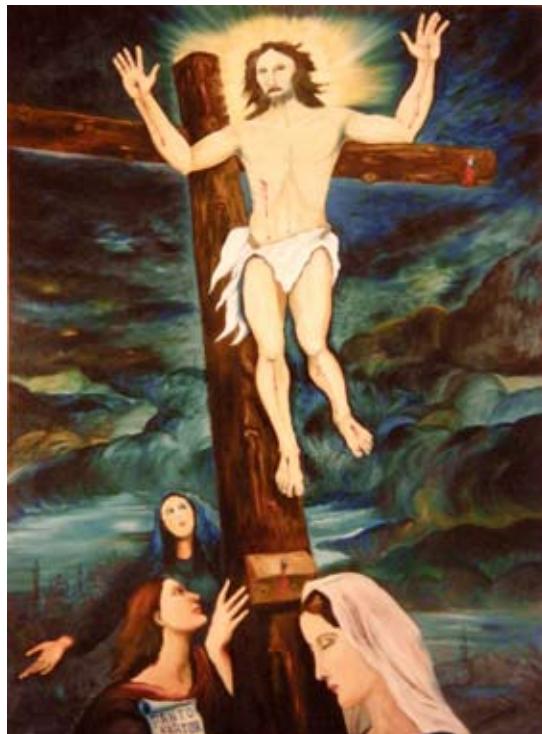
IZ MOJIH MEMOARA

MOJ ZEKO I APOKALIPSE

Vanka je veliko, kažu na radiju olujno jugo, trajekti ne isplovjavaju, prve

vijesti da je u Japanu katastrofa ili more bit velika katastrofa. U Splitu isprid Biskupije se potukli prosvjednici sa drugin prosvjednicima koji ne daju na Crkvu i vjeru, u Zagrebu profesor fakulteta kaže kako je Crkva najviše izgubila na povjerenju, itd, itd... Šire se vijesti sve teže i tužnije. Gori u ariji čuju se ždralovi kako se krivu i letu niz vitar uzbrdo. Pitam se odma rano ujutro čin se probudin, jesu li jahači apokalipse već došli do nas? Možda su već tu blizu priko brda. Znate jahače Apokalipse? Čuli ste za nji' a lipo i' je opisa sveti Ivan u pržunu na Patmosu.

Tako san ja triba jednon prilikon izradit za jednu crkvu veliku sliku Krista Pantokratora, pa san potražio inspiraciju u Ivanovu *"Otkrivenju"*. Svećenik je zaželio sliku da Krista

prikažen na križu kako pobjeđuje smrt te mi je reka doslovno: "Triba da se iščeni iz križa!", Bože mi 'prosti na kojin san ja mukan bio. Nakon mase skica prihvati župnik jednu di je bio prezadovoljan i reče mi: "Neprijeporno to je to, neka kritičari govore šta oće ali to je alfa i omega! To je Pantokrator – Svemogući!" Čitavi je ponosno drća i žestio se kad je vidio Isusa onako moćna a ja san u sebi pomislio; Bože kako ovi čovik viruje, dali ja uopće virujen, pitan se... Korizma je, to je vrime ispovidi samoga sa sobon prid Bogon, kazat mu sve šta ti je na duši. Uvikk u korizmi oden u vrtove prolića ko Van Gogh i tamo odmaran dušu te razmišljan o koječemu. Znaš, tamo si sam sa prirodon i tu lakše dođeš u bliski susret sa Svevišnjim. Vrtovi irisa, a mi i' zovemo mačinci su također u Brelima. To tribate vedit kad je u štajunu za uskršnje blagdane. Tamo su najlipše boje, tirkizno plave, ljubičaste, prošarane ponekin bilin mačincon i žutin cvitovima zmijinoga ida. Kad to procvate Uskrs je tu.

Tako u toj lipoti prirode sitin se jedne stvari iz moga ditinjstva. Ima san ja dida, al neću spominjat ni kako se zove ni kako mu je bilo ime, jer kad god koga spomenen iman peripetije. Moj did je bio veliki glumac, markantna, čudna i nešesna izgleda

pa su ga izabrali za ulogu svetoga Ilijе Gromovnika u filmu "Qualero". Did je triba izmolit kišu od Boga jer je dugo bila velika suša, u tom filmu je bio glavni glumac Jean Marais, Francuz, ako ga se stariji sićaju. Moj did je tako u jednoj sceni u portu u Solinama na žalu vatio Boga za kišon, sa njega je teka veliki znoj dok je molio na suncu a tamo sa strane su četri čovika pumpala veliku vatrogasnu pumpu, onu staru znate kako je izgledala na drvenim kolima. Odjedanput je po didu udario veliki povodanj, kiša sa svi strana, on je od sriće iskrivio usta a ionako su mu bila kriva otprije, stopilo ga je do gole kože pa je jadnik tada dobio puntu. Puntala ga je upala pluća, jedva je osta živ, a film nikad nije dovršen. Zašto van ovo pričan? Tada kad je moj did leža bolestan od plaurite, ja san mu često dolazio na krevet, jer je bio dobar, nježan. Kraj njega je bio veliki kajbun u komu je drža maloga zeku. Znate šta je kajbun? Zeko, siroče šta ga je did naša dok je kopa na Podaskalicama, pod kupusom sama bez matere. Did ga je čuva za mene da mu ja doděn što češće, da se sa njim igran a didu i baki prikratin vrime, zeko je bio sladak i nježan. Dugo smo se mi družili skupa, a did bi mi uvik priča kako moja mater govori da san "napridan u školi", pa me dide uvik od dragosti zva: "Ti si moj naprdak!" i mazio me velikom ručetinom punom žuja i friži. Do prolića zeko je naresta puno velik. Za Uskrs smo došli ja i mater da obiđemo dida i baku. Baka bi mi ispod traverse izvadila komadić onoga suvoga okrugloga kolača, bio je tvrd ali lip. U to su došli još niki veliki stariji judi u kuću čestitati Uskrs. Počeli su govoriti didu kako je zec sigurno zaboravio odit, i da bi ga tribalo otvoriti da se vidi umi li trčat, a moj dide dobar ko kruv, napravi in na voju i otvori vrata od kajbuna a zec malo smušen i pristravjen je

njuška dok nije svatio da su vrata otvorena, pa eto ti ga 'javle ode ko strila nebeska kroz avliju. Oni stariji judi su se cerili kad je zec uteka, misleći kako su mogu dida nasamarili. A i dide se smija, ali ne nakin smijon nego se smija i plaka, u malim krvavinama u očima san video suze sretnice. Bilo mu je žao radi mene a sritan radi zeke. Kasnije mi je rekao kad smo bili sami kako mali zeko tribo živit tamo di ima kupusa. Ni didu ni meni više nije bilo žao, naprotiv, osjećali smo se sritni zbog takvog završetka.

Reka je Einstein na kraju života da mu je žao što je svitu otkrio teroriju atoma, da je čovik ne iskoristi ukrivo u "oduve paklene". Di to gremo piva Spalato, kad danas nema vidit ni struka kupusa a kamoli malog zeke... Apokaliptično, zar ne?....

Eto, sritan Van Uskrs!

Nediljko Tomaš - Dominik

IZ STARIH ARHIVA

Poslijeratni nastavak turizma

Zbog neodvoljnih smještajnih kapaciteta uz more, ovaj par se smjestio zaseoku Medići kod obitelji Milice Medić.

Izuzetno su bili zadovoljni i očarani prirodom Brela, a nimalo im nije smetalo što je plaža daleko, bez staze i puta.

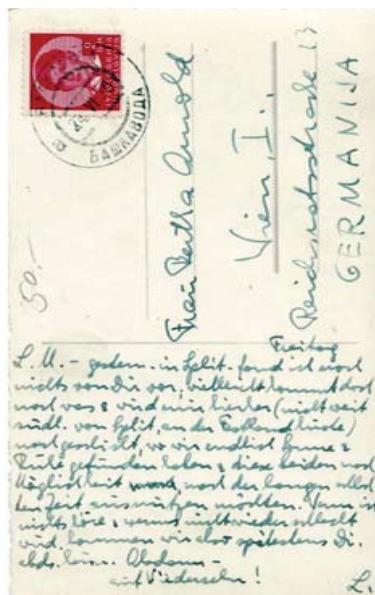
Iz teksta se da iščitati da je ovo bio duži odmor, jer oni traže da im se piše na adresu Medić Milica (za J.), D. Brela, Z. P. Baška Voda.

Vremena stare Jugoslavije

Iz teksta je vidljivo da je austrijski turist stigao u Split i da je na proputovanju našom obalom prošao kroz Brela, odakle je poslao ovu razglednicu.

Bilo je to davne 1939. godine, kako se vidi na poštanskom pečatu. Adresirano je na gospodu Beti Omond u grad Vien, država Njemačka, što znači prije osamostaljenja Austrije. Poštanska marka nosi lik kralja Petra, pečat je ispisan i cirilicom, dakle to je vrijeme stare Jugoslavije.

Damjan Šošić - Damo

Kamen života 27

ARHIVA STARIH BRELJANSKIH FOTOGRAFIJA

U današnje vrijeme zahtjevnog i užurbanog načina života čovjek često, opterećen brojnim nametnutim stvarima i događajima, bespotrebno troši vlastitu životnu energiju. Odatle dijelom potječe i opća nezainteresiranost za proučavanje vlastite povijesti i povijesti svojega okruženja.

Stare fotografije Brela su najživljiji prikaz okoliša i načina života ljudi proteklog vremena. Upravo danas one imaju značajnu vrijednost u smislu interesa i upoznavanja mlađih generacija o životu u tim vremenima. Na trenutak zaustavljaju vrijeme vraćajući nas u prošlost, bude u nama pozitivne emocije divljenja, zahvalnosti i poštovanja prema žuljevitim rukama naših predaka i Božjem daru prirode. Time pridonose uklanjanju vlastitih ograda sebičnosti, podižući svijest o tome da život nije počeo danas i da čovjek ne živi samo za sebe i trenutak današnjice. Kao što su naši stari prikazani na fotografijama, na način primjereno tadašnjem vremenu, osigurali naš opstanak, tako smo i mi u današnjem vremenu isto dužni sljedećim naraštajima.

Nakon nesebičnog dara starih fotografija iz vlastitih arhiva Leonore Ribičić, Mije Jakira, Damjana Šošića i Josipa Šošića, koje smo skenirali (digitalno kopirali), a originale vratili vlasnicima, spoznali smo da se po obiteljskim arhivama sakrivaju brojne fotografije koje su javnosti do danas nepoznate. Tako se rodila ideja sakupljanja starih fotografija i razglednica formirajući digitalnu arhivu koja će služiti isključivo u svrhu javnog publiciranja

na internetu, općinskim, crkvenim i brošurama turističke zajednice. Kao krajnji projekt predviđeno je publiciranje brošure – kataloga odabralih starih breljanskih fotografija koja bi bila dostupna svima. Ovim bismo obogatili sveukupnu breljansku baštinu, ostavljajući vizualne tragove proteklih vremena.

Prikupljanje starih fotografija i razglednica osmislili smo na slijedeći način:

- obitelji koje posjeduju stare fotografije s područja Brela, okoliša, ljudi i događaja kao i stare razglednice s motivima Brela, a žele ih obznaniti, stupaju u kontakt s organizatorima prikupljanja
- organizatori na posebno razrađen način (foto zabilježbom) evidentiraju preuzete fotografije koje skeniraju (digitalno kopiraju), a potom originale vraćaju vlasnicima
- vlasnici osim vraćenih originala, dobivaju svoje skenirane fotografije na CD ili DVD mediju
- skenirane fotografije se spremaju u digitalnom obliku u novoformiranu arhivu
- vlasnici svoje fotografije mogu popratiti komentarima koji će biti zabilježeni i potpisuju izjavu o davanju autorskih prava na objavljivanje u pojedinim brošurama
- način, mjesto i vrijeme prikupljanja bit će organizirano prema dogovoru s vlasnicima.

Nositelj organizacije prikupljanja je Općina Brela, a organizatori akcije i kontakt osobe su: Viktor Puljak (098 981 6820) i Neven Šošić (091 635 3334).

Viktor Puljak

OSVRT NA...

PICUKARE GJURE VILOVIĆA

Izd.V.B.Z. d.o.o. , Zagreb 2010.

A. CURRICULUM...

A.1.

Na 6. str. *Ljetopisa župe Brela*, pod datumom 3. kolovoza 1913. godine zabilježio je don Bone Donelli, župnik Brela sljedeće: „*Na 3. kolovoza, kada je dernek u selu, prvu svoju svetu Misu prikazao je Bogu don Jure Višović sin Jurin i Šime Šošića, iz ove župe. Od župske kuće pa do crkve sve je okićeno bilo zelenilom, cvijećem i barjacima.*

Toliko naroda i takvog veselja i uzhita, ne pamti se. Narod je izljio svoju ljubav prama mladomisniku, sakupiv mu baš lijepu jabuku. Misni kum, bio je prečas. kan. don Ivan Žamić, koji je držao baš zanosni govor. Veleč. don Niko Mimica bio đakonom, a mjesni župnik pod đakonom pri sv. Misi.

Prisutni su bili i veleč. don Stipe Tomašević župnik Zadvarja, O. Božidar Bušelić župnik Baške Vode, don Mate Luketa (župnik O.Ž) Velikogbrda.

Gostiju pri objedu, u žup. kući, bilo je preko 50. Mladomisnik zaključio je zdravice, najpri Bogu dobromu zahvaljujući na milosti, prikazujući mu svega sebe za Njegov oltar. Dugi njegov govor dojmio se svakoga, da neosta oka neokvašena. Bože ga podrži!

Na kraju iste stranice, nekoliko godina kasnije, župnik Donelli dopisa: „*Ali sve nade i obećanja propadoše, iznevjerio se. Žalosna mu majka! Donelli*“

A.2.

IZVOD IZ KNJIGE JOSIPA HORVATA ŽIVJETI U HRVATSKOJ

Zapisci iz nepovrata 1900.-1941. Sveuč. naklada LIBER, Zagreb 1984. str 233.

Druga, kasnija akvizicija *Obzorova* iz redakcije *Hrvata* bio je Gjuro Vilović. Oko 1920. bio je on u redakciji *Hrvata* jedini novinar-profesionalac, istina, s vrlo kratkom novinarskom karijerom. No već je bio postao novinarski „star“ *Hrvata* sa svojim subotnjim feuilletonima pod šifrom *Dja-va*. *Hrvat* organ „purgera“ nije bio pravo mjesto za te feuilletone, zamišljene očito kao nastavak nekadašnjih Matoševih subotnjih feuilletona u pravaškim listovima, tradicionalnim nasljednikom kojih se je smatrao *Hrvat* nisu dosegli svoj uzor. U njima nije bilo ni trunke Matoševe lakoće, s kojom je umio biti i zanimljivo drzak i duhovit. Bili su teška lektira već glomaznim, kvrgavim stilom, forsiranim izletima u

ekspresionizam, nategnutom ironijom i olovnom misaonošću. Bili su ti feuilletoni zorni primjer lutanja pisca-početnika za svojim izražajem. Neki su i uspjeli. Jedan bar ulazi i u političku i socijalnu kroniku. U jednom svojem feuilletonu Vilović je naime lansirao nadimak „rasice“ za Dalmatince, pretežnom većinom jugoslavenski orijntirane, dakle najgorljivije protivnike zajedničara i *Hrvata*. I tад, kao uvijek u Hrvatskoj, zemlji bez tolerancije, političkog se protivnika nije nikad moglo dovoljno omalovažiti i navrijedati. Možda je potrebno, već za filologe, pribilježiti da „rasice“ nije deminutiv od rasa, već u narječju nekih krajeva Dalmacije znači najgori talog dobiven kod tještenja maslina, ono što uvijek pliva na površini.

Po niskoj staturi, okrugloj lubanji, prćastom nosu s dostojanstvenim pince-nezom (*tip naočala, bez držača za uši. Nosio ih i Aleksandar Karađorđević O.Ž.*), propisno dugačkoj bujnoj kosi bohema iz satiričkih listova, crnoj leptirastoj kravati, prilično neurednoj nošnji, pogotovo pak po oskudnoj, tihoj besjedi i suspregnutim mirnim gestama malo tko bi zaključio da je u Gjuro Vilović-Dalmatinac. Takvim ga jamačno formirali klerikat i prilično duga svećenička služba. Kadetska škola i klerikat ostavljaju neizbrisive tragove na ljudima, ma koliko puta promijenili zvanje, zaostaju oni barem u gestama ruku. I u izrazu tijela i oblicima mišljenja. Vilović se bio raspopio tek 1918.god. za vrijeme prevrata u Međimurju gdje je služio kao župnik. Impresije o prevratu 1918.god. i likvidaciji madžarskog režima zabilježio je u svojoj knjizi *Tri dana* (treba biti *Tri sata*, OŽ.) Negdje oko 1920.god. objelodanio je svoj prvijenac, roman *Esteta*. Po toj se knjizi nije mogao naslutiti pisac *Međimurja*, rijetke knjige trajne književne vrijednosti iz onog decenija. Još manje se mogla naslutiti buduća burna linija njegova života.

Izmjenično je mijenjao zvanja, naglo preskakao ograde političkih tabora, koje za nj nisu bile važne. Nije ih možda ni vidio u svom gledanju na život. Kako je zapravo gledao intimno na političko zbivanje nije se moglo razabратi iz razgovora s njim. Radio je kao novinar i kod *Tipografije* i kod *Jugoštampe* i kod beogradskih listova, bio i reporter i urednik (kao kratkotrajni urednik *Večeri* prilično je zatajio). Čini se poznavao je dvije, ili točnije jednu ambiciju: postići književnu slavu koja nosi i položaj u društvu i imetak. Neko vrijeme bio je favorizirani autor *Matrice hrvatske*, koja mu je izdala knjigu novela s naglašenom socijalnom notom pod naslovom *Zagaljeni životi*. Autor je svoju knjigu nazvao *Ogoljeni životi*, no tadašnji svemoćni tajnik *Matičin* prof. Fran Jelašević, smatrao je da je riječ „ogoljen“ nepristojna, promijenio joj naslov. Neko je vrijeme bio utjecajan funkcionar novinarskog udruženja u Beogradu. Za udruženje je ishodio koncesiju za kockarnicu kojoj je bio direktor. Poduzeće je propalo u zabašurenom skandalu s nestalnim velikim svotama. Onda se dao na nakladničke poslove, bio jedan od osnivača *Binoze* (Biblioteke novinarske zadruge), pisac izvrsnog opernog libreta *Dorica pleše* za Odakovu međimursku operu. Uspio je postići karijeru novinara s jamačno najvišim prihodima, da kratko vrijeme zatim opet služi kao reporter. Bio je jak, surov talent, kojemu su duhovne ambicije bile stalno isprepletene sa žudnjom primitivca za sticanjem. Ni katolički

klerikat, ni bečko kratkotrajno đakovanje nisu uspjeli dati ravnotežu, ma i približnu, između intelekta i nagona.

Pod talijanskom okupacijom u Splitu 1941.god. Vilović redigira neku antologijsku čitanku sasvim u jugoslavenskom duhu. Svršetak rata zatekao ga je kao šefa propagande Draže Mihajlovića.

A.3.

Prvi sudbonosni korak u svome životu , napuštanje svećeničke službe, napravio je Gjuro Vilović u najnezgodnije vrijeme. Vrijeme nezamisliva preokreta koji ga je zatekao u 29. godini života: propast jedne velike carevine u okviru koje smo mi Hrvati stoljećima živjeli i s njom se civilizacijski, ekonomski i kulturno saživjeli. Neizvjesnost novih događanja i planiranje novih zajednica koje su neki dočekali aplauzima, a neki krvavim prosvjedima(pokolj 1918. god. na Jelačićevu trgu u Zagrebu) nisu pružali mogućnost sigurnih odluka. Lutanja i preskakanje ograda Gjure Vilovića o kojima govori Horvat upravo na to ukazuju. Dapače, Horvat ističe da se iz razgovora s njim nije moglo razabrati kako je intimno gledao na politička zbivanja. U *Bilješci o piscu* na str. 311. romana *Picukare* piše da je za vrijeme nastavnikovanja na protestantskoj školi u Staroj Pazovi postao „lutoranom“, a da bi se oženio pravoslavkom, želio je promijeniti vjeru, ali ga je Sveti sinod u Beogradu odbio. U Vilovića je sudbonosan bio i odnos prema ranijoj svećeničkoj službi. U svojim preskakanjima ograda on je počeo gajiti mržnju prema katolicizmu kojega je odbacio, a usporedo s time i prema narodu iz kojega je potekao. To kod otpadnika nije tako rijedak slučaj, pa je takav bio i kod Gjure Vilovića, koji ga je odveo do velikosrpskoga ideologa, kao i do ateista i masona(I. Mužić: *Masonstvo u Hrvata*, Biblioteka „Radovi“, Split 1963., str. 305, 307.). Konačno se oženio gospodom Natalijom, iz Velikoga Trojstva kod Bjelovara. Iz braka sa gospodom Natalijom rodio se sin Vojko, koji je odgojen kao Srbin, a odrastanjem je, u ekstremnoj konzekvenciji mladenačkog odgoja postao orjunašem i četnikom. Osobno sam ga poznavao, zanemarujući njegova politička opredjeljenja, kao duhovita i zabavna mladića. Vilovići su ljeti boravili u svojoj kući u Brelima koju su izgradili na predjelu Dugi rat, vrlo ugodnom za odmor. Proglašenje NDH zateklo je Viloviće u Brelima, a da Gjuri, bez obzira na njegovo političko opredjeljenje, ni dlaka s glave nije pala. Pa ipak, bilo mu je jasno da tu gdje se nalazi ne može više politički djelovati. I tako se je jedne noći, u organizaciji splitskih orjunaša i četnika, pred njegovom kućom ukotvila jahta, koja je cijelu obitelj Vilović pokupila i odvezla u Split pod zaštitu Talijana, četničkih saveznika. Sin Vojko se ubrzo uključio u četničke postrojbe, opskrbljene, plaćene i naoružane od Talijana. Jednom prigodom su Talijani, kako su to već običavali, tobože zbog

uništenja partizanskih odmetnika, naglo upali u Brela. Zajedno s Talijanima bila je i jedna četnička postrojba, ali u talijanskim uniformama, pa se nije moglo razlikovati četnike od Talijana. Među njima je bio i Vojko Vilović, kojega su prepoznali ljudi na Kričku, središnjem zaseoku u Brelima, gdje se uz samu cestu nalazi i obiteljska kuća Vilovića.

Sutradan se po selu dosta raspredalo o toj četničkoj avanturi Vilovićevo sina. Daljnje njegovo vojevanje nije mi poznato, sve dok se nije pronio glas da je Vojko umro u Sinju, navodno od tifusa!

Kako navodi gospoda dr. sci Gordana Vilović (*Makarska kronika* od 1. lipnja 2010.) ona o svome prastricu Gjuri nije znala ništa, jer se njega u obitelji uopće nije spominjalo. Ti strahovi i te šutnje iz onih vremena dobro su poznate, pa ipak se njegov život i sudbina ne mogu svesti na pojednostavljeni iskaz da je sve izgubio zbog „*loših političkih odluka*“. Kad bi tome bilo tako, svijet bi bio pun apostata i renegata, obzirom na to koliko se loših političkih odluka donosi! Bilo je tu puno odluka koje su proizlazile iz stanja duha, glasa savjesti, poticane mržnje i tko bi znao čega još, ali ovdje nije mjesto za takve prosudbe.

Obitelj Vilović bila je za vrijeme rata doista raspolućena, kako to kaže profesorica Vilović: sinovi jednoga brata bili su prvi komunisti i partizani u Brelima, dok se brat Ivan uspješno odupirao svrstavanju na bilo koju stranu, hodajući utabanim putovima odanosti obitelji, radu i naziranju duhovnoga ozračja u takvoj postojanosti. Možda je to bilo ono što je privlačilo Gjuru tome dobrome čovjeku, jer je u njemu video ono što je i on sam, u dubini duše, možda želio biti! Njegovi ljevičarski orijentirani nećaci, navodno su ga nagovarali da se priključi partizanima, ali je Gjuro to odbio „*jer nije mogao vjerovati da će njemačku silu slomiti neki šumari*“. Taj je razlog malo vjerojatan i ne odgovara prosudbi jednoga intelektualca, jer se ni u jednom sukobu ne može sve svesti isključivo na jedan čimbenik-kvantifikaciju, a zanemariti sve ostale. Kad bi tako bilo ne bismo imali uspješnu francusku revoluciju niti uspješan rat SAD-a za samostalnost. Faktički se tu radilo o dvije nepomirljive ideologije.

Za vrijeme suđenja Draži Mihailoviću i njegovom stožeru, među kojima je bio i Gjuro Vilović, on je osuđen na 7 godina robije.

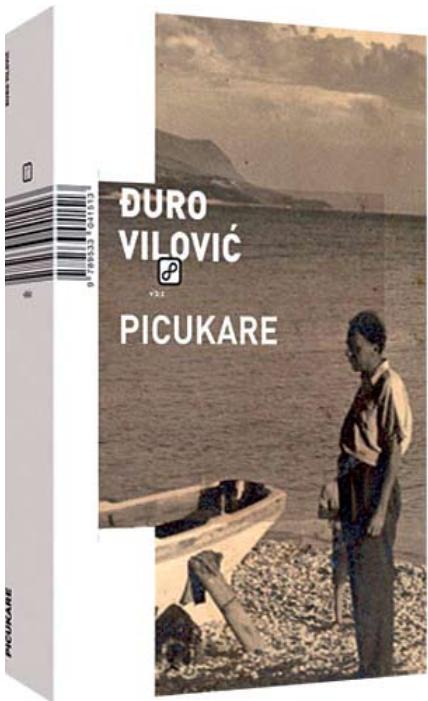
Bio je to kraj literarne i političke karijere Gjure Vilovića, a ubrzo i života!

B. PICUKARE

B.1.

Imam 86 godina i nikada nisam u Brelima čuo taj izraz. To su, navodno redovnice koje žive u samostanskim zajednicama služeći Bogu i ljudima. Uglavnom, neudane djevojke.

U ranijim radovima Vilović je neudane žene nazivao „*vječnim djevicama*“ koje su normalno živjele u svojim obiteljima. Nisu pripadale nikakvim udruženjima i bile su jednostavno dio sela. Konačno i sam Gjuro Vilović je imao jednu takvu

u svojoj obitelji koja je, po mome sjećanju bila dobra, vrijedna i samozatajna žena.

Može se vjerovati da su te žene imale međusobne simpatije koje su proizlazile iz svijesti o zajedničkoj žalosnoj sodbini. Ali, zar i sam Gjuro Vilović nije putem svijesti o zajedničkoj ideologiji i političkom opredjeljenju ušao u društvo četnika i masona??!

Neupitni poznavatelj ženske psihe, tajnih želja i potisnutih strasti imao je razumijevanja i za „vječne djevice“.

Evo jednoga citata iz „Majstora duša“: “*Don Lovro je gledao njihova leđa, stasove...sve ih je još bujno podržavala dinamika mladosti... Ovi stasovi sa zatiljcima nisu ni u čemu zaostajali za trideset stasova najljepših sretnih ljepotica, ali lica... posljedice ospica, tifusa, škrofula, gušta... Obuze ga tupa bol, ražali se mladi čovjek. Rasplače se cio kor „vječnih djevica“.*

Tako je pisao Gjuro Vilović kategorizirajući seoske žene na *kataluce* (vječne djevice), *ivajane* (oronule starice) i *agate* (mlade, dinamične žene). Ovdje se moramo upitati što je to s piscem i što mu se dogodilo da *kataluce* o kojima je tako sućutno i s razumijevanjem pisao, odjednom pretvorio u srove, zlobne, neoprane, arogantne picukare koje mrze, glođu, potkopavaju, a da ne znaju što bi htjele ni zašto bi nešto??!

Kako to izgleda evo dva primjera. Prvi iz Trusine kuće koji ima sestru Lucu, picukaru: *Ni kapetan na brodu ni pukovnik u vojsci nisu vlast kao što je Luce u kući. Ona govori starome ocu: Ustani ranije i odvedi sinove u vinograd da te zbog lijenosti Bog ne zamrzi, da ti tučom ne dotuče ljetinu ili te ovako stara ne udari kakvom bolešću. Sinovi Stipe, Pave i Ivan znaju da će starac reći isto što i Luce pa jedan upita za doručak, a Luce zatutnji: Jeo bi, a? To kao i prase. Ustao pa odmah na korito! Jesi li se prekrstio i pomolio Bogu?*

Križarski blagajnik Smiš zatraži ujutro od sestre Filipe sapun, a ona će: Sapun? Što će ti sapun jadniče? Filipa jednakom upornošću izbjegava sapun kao i slova, i odmah posumnja da sa Smišom nešto nije u redu: Ti si od onih koji se brinu za čistoću tijela i odijela, a ne za čistoću duše.

Ovo sve nije istina, ali je mašta i zbog toga bi se za pisca trebalo zabrinuti. S druge pak strane, možda tu za znanost ima nečega zanimljivoga. Čovječanstvo je iskusilo i matrijarhat i patrijarhat, a Brela, evo, i picukarhat. U tom je smislu ova knjiga epohalnoga značenja! Koji to pisac svoje rodno mjesto i njegove ljude prikazuje u najgorem svjetlu? Tko bi za njih rekao da imaju sitne mozgove? Tko bi za njih rekao da im osmijeh sliči glavi pečenoga jareta na ražnju? Pa ipak, u ovoj ćemo

knjizi sve to naći.

Mornari Vice i Bar-Jona, seoski mudraci-ljevičari vode razgovor o tome kako bi jedan od njih preuzeo vodstvo u selu, očekujući revoluciju. I za razliku od sviju ostalih suseljana oni su pametniji za dva kopljia iznad svih!

Vice nagovara Bar-Jonu, koji je slučajno ili po dogovoru bio u zatvoru, da sada može okupiti selo da ide za njim ovim riječima: „*Sad si ti netko u selu gdje vrijedi više dan u zatvoru nego decenij u biblioteci. Više kilogram stražnjice u uzama nego kilogram mozga u glavi. Prevažna je stvar stražnjica u seljaka katolika. Sad si ti stradalnik, hrvatski mučenik! To je hrvatska državnička diploma.*““

Ali sve to ima svoje zašto. Radi se o simbolu jednoga prelijepog mediteranskog mjestu s kojega treba sastrugati pozlatu i spustiti ga na razinu sela središnje Afrike. Zato su tu ljudi glupi i pijanice, nemogućih žena koje već nekoliko godina nakon udaje postaju mazge koje hodaju gotovo četveronoške, s kožom kao kaštradina, djeca trčeće balege za kojom se viju rojevi muha, sve puno ušiju i buha, pa su eto, potrebne i vjerske fundamentalistkinje sa glavnim vračem don Antonom, protivnikom svakog napretka, što je i normalno za srednjoafričkog врача. I to je okvir unutar kojega se u ovoj knjizi sve zbiva. I hrvatska kultura i hrvatsko gospodarstvo i hrvatska politika! A ona dva lažna i usputno interpolirana mornara, koja tamo apsolutno ne spadaju, su štuk i pitura. Da se Vlasi ne dosjete!

Faktički, te „vječne djevice“ bile su u obiteljima zadnje po prioritetu. Seljaci su bili ljudi zdravih prosudbi: djeca su bila budućnost obitelji i njima je pripadalo prvenstvo u svemu. Nakon njih su na redu bili otac i majka kao oni koji najviše privređuju, planiraju budućnost i donose razumne odluke, a tek onda „vječne djevice“ koje su imale svoje mjesto za obiteljskim stolom i svoj svagdanji kruh, ali i obvezu da sudjeluju u svim obiteljskim poslovima i postižu, prema svojim snagama, zadovoljavajući učinak. Ti su prioriteti naviše dolazili do izražaja u kriznim vremenima. Tko se sjeća ratnih vremena i opće gladi, vrlo dobro zna kako je tko u obitelji živio. Nije slučajno već u biblijskim zakonima posebno naglašena skrb za udovice, među koje su spadale i neudate djevojke. Ali sve se može zamijeniti, umjesto „*in vino*“ vjerovati „*in vitro*“!

B.2.

Među breljanskim picukarama, ružnima, neopranima i ušljivima najistaknutija je bila Mare Pilepićeva. Navikao na to da se Vilović koristi imenima i nadimcima ljudi i žena iz Brela, prezimena Pilepić u Brelima nije bilo. Točno, ali ga je bilo u Splitu. Postojaо je kanonik Pilepić koji je sa Gjurom Vilovićem, kojega je dosljedno titulirao sa „*raspop Vilović*“ ukrstio pera u jednoj dugotrajnoj polemici koja je, eto, u ovoj knjizi čak i romansirana. Barem njezin završetak. U jednoj seoskoj gužvi pas latalica Čočo poteže i trga suknu Mare Pilepićeve, i što se Mare više opire to sukna brže popušta, puca i pada. Selo gleda donju Marinu suknu „*išaranu mnogim, premnogim ostacima buha, posušene krvi i još svašta.*“

Sjetimo se časkom što je inače pisalo o picukarama: „*One djeluju po selu kao*

pikadori na bikovskim arenama: ranjavaju, mrvare. A prema psu latalici Čoći: on je s Bar-Jonom (mornar pod sumnjom da je komunist, OŽ) Udri komunistu! U glavu! Na mrtvo ga gada!... Kamenje sve gušće, udara sve gušće, a štektanje sve bolnije. Prsnu prvi mlaz krvi iz pseće glave“... Eto, to je bila sudbina seoskoga psa latalice. A sada se vratimo na Maru Pilepićevu. Kao i mnogi drugi preokreti u ovoj knjizi, tako i sada pas Čočo, koji je inače bježao od svakoga, navalio na Maru Pilepićevu, ne s namjerom da je ugrize, nego da je svuče do gola. A krvolocene picukare stoje kao ukopane i gledaju. Kao da je u Brelima nestalo kamenja i kolaca, puštaju Čoču da obavi posao do kraja.

Zaista furiozan kraj polemike s kanonikom Pilepićem: ogoljenje i prezentacija neopranih gaća i još neopranije stražnjice. Inače, cijela ta slika gusna je i ogavna, nedostojna „*jednog od najistaknutijih hrvatskih prozaika tridesetih godina 20. st.*“ (kad bi bila njegova!)

B.3.

Slijedi primjer žalosne demencije Gjure Vilovića u njegovim najboljim muževnim godinama, vezanom uz način prehrane: „*Žene ovoga selajedu stojeći i na brzinu, a jedu uglavnom zelenu hranu kao i ostali četveronošci, ali s razlikom što je ta ženina zelen obarena, posoljena, poljevena uljem, ali uvijek sa suzdrživom štednjom. Po blagdanima jedu kuhanu meso u varijaciji: svježe ili suho. Za pečenje znadu samo na papiru i nekad, u ljetnim blagdanima, za pečenje s ražnja. Kolačima nazivaju tvrde, suhe pekarske obručice što se odlikuju samo suhom bjelinom.*“ Zar nije žalosno da je Gjuro zaboravio da se othranio na mediteranskoj, jednoj od najzdravijih kuhinja, ukusnoj zeleni začinjenoj maslinovim uljem, a još žalosnije da je zaboravio na *treštinske* (tršćanske) kolače koji su se u Dalmaciji masovno trošili, još i u vrijeme kada je Gjuro pisao o picukarama. Oni su se trošili navlastito za umakanje (supanje) u kavu, vino ili prošek. To su bili kolači, a ono što u smislu naziva kontinentalne Hrvatske nazivaju kolačima, a u ovim krajevima zvali *pašte*. Odatile i naziv *pasticceria*. Tko je živio prije 2. svjetskog rata dobro se sjeća sintagme *idemo na pašte* kao što se danas kaže *idemo na kavu*.

Nakon 2. svjetskog rata *treštinski* su kolači nestali iz uporabe, ali je ljude teško uvjeriti da je Gjuro Vilović napisao knjigu vjerujući da je othranjen na kulenu i slanini?!

B.4.

U knjizi koju nam prezentiraju kao posmrće Gjure Vilovića rabe se mnoge riječi koje se u njegovim ranijim radovima nisu mogle naći. Riječi koje je Vilović koristio upisane u zagradama:

- Rabotašnji dan – (radni dan)
- Nevo – (nevjesto, nevisto)

- Vjerujem u Isusa Hrista – (Vjerujem u Isusa Krista)
- Ne uzimaj utašte ime Božje – (Ne uzimaj u isprazno/uzalud ime Božje)
- Misu za duše u očistilišti – (Misu za duše u čistilištu)
- jugoslovenski nacionalisti – (jugoslavenski nacionalisti)
- prozorče – (prozorčić)
- trkati – (trčati)
- organizovano – (organizirano)
- jedva dočekala kerove – (jedva dočekala pse)
- brojanica – (krunica)
- vo – (vol)
- krstovi – (križevi)

U *Bilješci o piscu* na str.311. ove knjige piše za Gjuru Vilovića da je za svećenika zaređen 1913. godine te je kraće vrijeme bio kapelan u župi Lokva-Rogoznica, „u poljičkom dijelu makarskoga primorja“. Možda se varam, ali nikada nisam čuo da su Poljica bila dio Makarskoga primorja. Brela su, u pravilu bila zadnje mjesto Makarskoga primorja prema zapadu. Doduše, bilo je obrnutih slučajeva, da su Brela, kraće vrijeme, pripadala omiškoj općini, ali obrnuto nikada.

Na str.167. nesretna majka picukare Luce obećaje da će se za spasenje izgubljenoga sina-komuniste, kako ga ocrni sestra, zavjetovati svetom Jurju na vrhu Biokova.

Crkva Sv. Jurja starija je od Gjure Vilovića i on dobro znade, odnosno znao je, da se ona ne nalazi na vrhu Biokova, nego podno Biokova u razini zaseoka Gornji Kričak i sasvim blizu zaseoka Juričići.. U zadnje je vrijeme uz tu crkvu izgrađeno novo breljansko groblje. Nije potrebno posebno uvjeravati da se groblje ne gradi na vrhu planine, poglavito tako nepristupačne kao što je Biokovo.

B.5.

Gjuro Vilović je pretežno pisao o teškom životu žena, o njihovoj mladosti, skrivenim željama i neutaženim strastima. Mnogo je manje i vrlo rijetko pisao o teškom životu muškaraca premda ni on nije bio ništa lakši. Sve je to Vilović dobro znao i razumio. On nije za to krivio ni Boga ni svece ni spas duše, a niti seoskoga župnika. Vidio je zemlju koja se jedva tako mogla zvati, gdje si god zakopao udario bi u kamen. Vinogradi su se protezali od mora pa do Biokova pod prosječnim kutom od 45°, a bilo ih je i daleko strmijih. Trebalo je doživjeti i osjetiti kako se krčila zemlja za nove vinograde, vadilo kamenje i slagalo na goleme gomile, pa da se dobije prava slika muke i truda što je prouzroči kvaliteta zemlje i reljef terena. Među muškarcima i ženama postojala je racionalna podjela rada. Žene nisu krčile zemlju, ali su na leđima prenosile kroz uske staze, među kamenja i po kamenjima uvezane naramke i bremena. I žene su doista od tih teških bremena dobile specifičnu pogrbljenost i ljuljajući hod. I sada se nađe nakvašeni filozof Vice sa iskustvima iz lučkih bordela da bi predbacivao muškarcima što ne kupuju mazge, jer im je žena jeftinija od mazge. One nose i mole: „*Moli za nas grješnike!*“ I mudrac Vice svako breme

zaustavi i pita: „*Gdje je rečeno i napisano da se pretvorиш u mazgu selu i svijetu da spasiš dušu svoju?*“

Kakva je to nastrana veza između nošenja bremena i spasenja duše? Kao da nošenje bremena nije obiteljski posao u funkciji održanja života? Ili kao da je seoski župnik neki feudalni gospodar, neki suvremenih Tahi koji bičem tjeru žene da nose bremena i za to im obećaje rajske poljane nakon smrti? Kao da je organizacija seoskog gazdinstva i podjela rada Božji plan, a ne najnužnija potreba opstanka i napretka! U Slavoniji žene ne nose bremena. To umjesto njih na kolima vuku konji ili volovi. Pa kakva je to pravica? A vjerojatno i oni tamo imaju nekoga svoga don Antu. Zar je on bolje organizirao seoska gazdinstva ili su njegove molitve uspješnije kod Svemogućega? Bilo bi zanimljivo znati daje li i njihov don Ante svojim ženama šaku soli, kako nas u ovoj knjizi uvjeravaju da to naš redovito čini?

A seoski filozofi sa diplomama lučkih bordela gledaju na svoje seljake s prijezirom, jer ne dižu bunu i ustanke, ne shvaćajući da je tadašnji život samo jedna faza u razvitku i da je selo već davno ostavilo iza sebe vrijeme kada je po nekoliko mjeseci jelo divlje korijenje, jer druge hrane nije imalo. (zabilješka A.Fortisa, vidi *Kamen života* br.8/10, str. 41.).

A evo kako dva, u cijelu priču ubaćena, a tamo neprispodobiva filozofa, drobe svoje prosudbe o domaćim ljudima: „*Znam da vuku umorni i svinuti. Znam da su ustrpljivi kao magarci, ali znam i to da je razlika između čovjeka i magarca uprav u tome što čovjek umije da se pobuni. Mene davi ustrpljivost sivonja. Odahnut ću ako mi uspije da ne gledam od sutra dalje te sivonje.*“

Gjuro Vilović je odselio iz Zagreba u Split otprilike proglašenjem Banovine Hrvatske, i prema bilješkama u ovoj knjizi u to ju je vrijeme napisao. Pitanje je zašto Gjuro ne piše o vremenu u kojem živi i kojemu je svjedok, nego o nekome davno prošlome vremenu.

Treba znati da je uoči 2.svjetskog rata bilo, barem u Brelima, vrijeme velikoga napretka. Brela su preplavili agenti (trg.putnici) jer su obitelji masovno kupovale tijeske za grožđe (*turnji*), šivaće strojeve najnovijega dizajna i štednjake. A uz to su preuređivali stare ili zidali nove kuhinje čiji su podovi, a ponegdje djelomično i zidovi, bili obloženi *tavelama* (pločicama). I upravo u to vrijeme Brela su autorima ušljiva, smrdljiva, u svakom pogledu zaostala, gotovo ravna nekom selu središnje Afrike.

Na koricama knjige *Picukare* piše da je to kronika zbivanja u podbiokovskom selu Banje(Brela) u drugoj polovici tridesetih godina 20. stoljeća. Dakle, afrički način života u europskom civilizacijskom razvitku. Ali, ne može se uvijek ostati unutar zadanoga okvira pa se ponekad nešto i omakne. Tako su se, primjerice žene za feštu dotjerale, isprale ruke, noge, ne toliko zbog nogu koliko zbog novih svilenih čarapa. Vidi vrata! Znade li autor cijenu tih čarapa u to vrijeme? Ili ne zna ili mu se omaklo?! Knjiga *Picukare*, tako se barem ističe na ovitku, slojevita je studija mentaliteta pojedinaca i kolektivne svijesti. Razrađuje vječnu temu selo-intimnu dramu mlade djevojke koja je neudana zatrudnjela. Nadalje, oštar sudar

retrogradnih ideja i modernijih socijalnih shvaćanja očituje se, primjerice, u gotovo naturalističkim scenama reakcija na dolazak prvih turista.

Sve ovo nabrojeno djeluje kao leteći tanjuri. Ako je riječ o drami zatrudnjele djevojke onda se mora usporediti količina teksta o toj „drami“ i žena s bremenima, pa bi se knjiga mogla zвати „Žene mazge“. Ako je bitan sudar retrogradnih ideja i modernijih socijalnih shvaćanja, gdje su se izgubile analize socijalnih kategorija, nadničara i seoskih gazda za koje ovi rade. Onih koji mogu imati mazgu za teške terete i onih koji za te poslove koriste žene. Ako je strpljivost „sivonja“ središnja tema socijalnih zbivanja, onda bi odgovarao naziv: „Vječno odgodjena pobuna sivonja“. I tako redom.

Priča Vice Bar-Joni: „Sadire je do kostura, a umno steže do idiota. Don Ante joj pruža blagdansku šaku soli. Eto, onaj lajavi Stipica sasjekao bor i cijeloga ga sa kićom i korijenjem natovario na ženu, a Stipica ide za njom i ispija lulu. Kupi mazgu čovječe, viknem mu. Mazgu, boga ti. Mazga stoji novaca, a treba i trave.“ „He, he, he, he...odvraća mi on onim vjekovnim smijehom, pečene jareće glave na ražnju, kojim naš seljak otklanja svaki napredak, svaku mudrost i tjera dalje pred sobom ženu, svinutu pod sasječenim borom.“ „Pretvorio ženu u mazgu, pa ta mazga tegli, bišće se bez srama i u glavi nosi prave seljačke, katoličke uši, pa se ponosi time što te uši proglašuje starom zapadnom kulturom“. Eto pogleda pisca na naše mediteransko mjesto, radišno do samozataje, vjerno svojim običajima, tradiciji, vjeri i narodnosti otaca. To o njemu misle zlonamjerno interpolirani mornari. Don Anti je u interesu da žene vuku breme i za to im daje šaku blagdanske soli. I ta se štorija razvija kad se u Brelima vrlo dobro živjelo, kad više nije žandarski kundak lomio rebra, i podnosi nam računicu da ovo naše selo za sve vrijeme stare Jugoslavije nije ukupno uplatilo 50.000 dinara poreza, prireza i svih ostalih dažbina. Kakav li izgubljeni raj!!

Može li se sve to nazvati literarnom obradom bilo koje od tema koje su navedene na ovitku ove žalosne knjige ili jednostavno surovim i neodmjerenim pamphletom, začinjenim tolikim krivim iskazima i bezočnim lažima?

Nikada Gjuro Vilović nije ovako sirovo i ovakvim stilom pisao, bez obzira na temu, a navlastito nije ovako gadljivo pljuvao po svome rodnom mjestu i gnijezdu iz kojega je izletio.

Mislio sam da treba prosvjedovati protiv ovakvog pisanja, ali ova knjiga jednostavno nije vrijedna prosvjeda. Ona je sama svoj vlastiti prosvjed!

B.6.

Don Ante je jedan od glavnih krivaca za sve što je loše u selu. I za ušljive žene mazge, za ušljivu i neodgojenu djecu, za hranu od zeleni primjerene četveronošcima, za rađanje djece idiota, za muškarce pilečih mozgova i za koješta još.

„Muževi sadiru žene do kostura a umno stežu do idiota, da bi im don Ante blagonaklono pružio blagdansku šaku soli“, tumače mornari-socijalisti i nastavljuju

: „Jednoga dana piju žene napitak snage, okrepe i obmane (opijum za narod) a 6 dana grade sebi stepenice za ulazak u željeno smirenje.“

Čudna je ta briga za žene od strane ta dva mornara, od kojih jedan nema ništa, a sanja o batini kojom bi razbijao i rušio, a drugi nema ni sve prste, ali su obadva puni prijezira i gađenja prema svojim zatucanim mještanima.

Oni ništa ne predlažu, ništa ne poduzimaju za napredak sela, niti vide da je rad i trud sela uvjet napretka.

Seljaci, tobože, Jevtićevcima sijeku loze, a don Ante s oltara tome ne prigovara, dok žene plješću. Moram priznati da nikada nisam bio svjedok tome niti sam o tome išta čuo, a u selu se za sve zna. Trajna je ostala uspomena na sjeću kupusa ženi koja je tzv. Kibli i njegovim žandarima pokazala kako doći do litice na kojoj je bila nacrtana velika hrvatska zastava. Usput, taj Kible je stvarna ličnost, žandar kojega su doveli negdje iz tzv. Južne Srbije (Kosovo, Makedonija) gdje je ljudima ravnao rebra kundacima, pa je time nastavio i u Brelima. Međutim, Brela nisu bila onakvo mjesto kakvim ga crta knjiga *Picukare*, pa ga je načelnik sreza makarskog, Srbijanac Kokan Urošević morao premjestiti. Valjda su ga se u Južnoj Srbiji već zaželjeli!

Kažu da don Ante propovijeda o hrvatskom slobodnom domu u kome će prvi gospodar biti Bog, a onda Hrvati, katolici, seljaci. Treba konačno srušiti naše ropstvo, a Bar-Jona potvrđuje: „*Mornari su uvijek za rušenje*(Vjerojatno ga je na našu sreću i dočekao!).

Picukare lamentiraju zbog dolaska stranaca(turista): Dobro je rekao don Ante, stranci su naša nevolja. I stiglo nas je ono što je on odavna govorio: stranci su kuga i prokletstvo za naše duše. Donose malo vrijedne dinare a odnose čiste seoske duše.

Ovdje treba napomenuti da je don Ante umjesto što je proklinjaо strance, bio predsjednik Turističkoga odbora , utemeljitelj Limene glazbe i pjevačkog društva *Ramona* u Brelima (J.Bebić:*BRELA*, izd. Crkva u svijetu, Split 1985, str. 44.) Eto, tako je don Ante čuao od turista čiste seljačke duše!

Don Ante je rođen na Lastovu, Hrvat i domoljub. Čim su Talijani nakon I. svj. rata okupirali Lastovo on je s njima došao u sukob. Dramatična je priča o njegovu bijegu s Lastova u Hrvatsku.

Bio je odan član Hrvatske seljačke stranke, Hrvat i demokrat po uvjerenju. Da je tome tako najbolji je dokaz da se nije odazvao pozivu pristupanja Ustaškom pokretu, a ako se dobro sjećam, pričalo se da su ga ustaše na Dubcima jednom prilikom i išamarali. Da nije bio takav zar bi dočekao 1945. i ostao na svome mjestu do smrti?

Pitam se je li ovako mogao pisati Gjuro Vilović, čovjek odgajan za svećenički poziv čime je postao baštinikom milenijske uljudbe i tradicionalnog odgoja, dopunjjen bečkim štihom, što je Horvat odmah uočio u njegovu suzdržanu govoru i , za Dalmatinca, izostankom karakteristične gestikulacije!

Zar bi takav spisatelj dopustio sebi surove i gadljive opise, pokazivanje očita

neznanja o onome o čemu piše i izmišljotinama o stvarima koje je morao znati? Iako je puna uvreda za jedno vodeće turističko mjesto koje je danas među nekoliko najpoželjnijih turističkih odredišta, ponavljam da je ovakav surov pamflet sam svoj prosvjed!

B.7.

Dotičući se usputno Stjepana Radića, cilj je bio suprostaviti ga njegovim nasljednicima, klerikalcima.

Zato je Vice jednom izjavio: „*Stipe je bio velik čovjek koji pokreće seosku žabokrečinu na neki nemir koji vodi boljemu. Sada se politika*“, nastavlja on, „*uvukla u crkvu i tamo se održavaju zborovi. U Radićovo vrijeme zborovi seoskoga naroda održavali su se na poljanama i razkršćima, a seoske crkve nisu se ni spominjale.*“

„*Radić je*“, reče Vice, „*kazao da će Hrvati biti sretni kad ih papa prokune!!*“

Ono bitno, kao što je geslo „*Vjera u Boga i seljačka sloga*“ izgubilo se negdje u tihim šapatima, a navlastito one dvije Radićeve najpoznatije: Još za vrijeme trajanja I. svj. rata Radić je vizionarski izjavio: „*Za nas Hrvate bilo bi najbolje da Austrija izgubi rat, ali da opstane.*“ *I onaj nezaboravni, uzaludni vapaj:*

„*Ne srljajte kao guske u maglu!*“

B.8

U Brela počeše dolaziti stranci, pa neki već prave račune i o zaradi.

Ali picukarski „*sitni mozgovi*“ odmah počeše s važnim pitanjima. Odakle su i koje su vire? Telal zaključuje da bi sve to trebalo pobacati u more, jer je ovo naše seljačko, hrvatsko i katoličko more. Žene, pak, pretresaju golotinju strankinja i smrtni grijeh male Andrine koja se je dala nagovoriti da se okupa. I opet valja piscima *picukarcima* oprostiti što o tadašnjim ženskim kupaćim kostimima ne znaju ništa. Oni su bili isključivo jednodjelni i još su imali naprijed suknjicu koja je bila duga koliko i gaćice, a domaće su se djevojke baš u takvim kostimima u lijepom broju mogle vidjeti na kupanju.

Priča nadalje kaže da je don Ante s oltara pozivao u boj za hrvatski dom. I ovdje je autor ili autori zaboravili da je don Ante bio u zatvoru za mnogo manju stvar: zbog procesije u kojoj je bilo i hrvatskih zastava. A da je pozivao na ostvarenje hrvatske države, nitko i ništa ga ne bi spasilo od robije.

Na jednom mjestu don Ante govori Vici kako su katoličke duše u Jugoslaviji ugrožene više nego pod Turčinom. Turčin nikada nije govorio o bratstvu ni o jedinstvu s rajom! (*kome se ovo omaklo 1937. ili 1938. godine?*)

A sada opet natrag k strancima. Nisu ih, doduše tukli kamenjem, ali su im pravili nezamislive psine: „*Silazi selo na obalu mnogo izdašnije kad siđu stranci nego kad ih nema!*“ Konačno jedan mudar zaključak! Sada je i „*sitnim mozgovima*“ jasno da se ovo zbiva ljeti, a ne oko Božića i Nove godine!

Obala je pred Brelima duga i krasno razvedena, ali djeca, tobože, izabiru za kupanje

ona ista mesta što ih izabiru i stranci. Djeca silaze i kako silaze, povlače sa sobom široku i gustu dječju galamu. Kako silaze djeca, tako se za djecom otiskuju i jata seoskih muha(!). Seoska djeca, galama, muhe silaze na obalu uprav u ono vrijeme kad se stranci poslije ručka opruže da otpočinu. Preko tri sata žrtviju se stranci seoskoj djeci i seoskim muhamama, vapiju: "Ovo je mučilište a ne odmaralište."

Netko od stranaca izgubi strpljenje, kaže priča, pa se prigne za pijeskom i saspe ga za djecom. Djeca se odmiču, ali pojačavaju galamu, kletve, psovke, a navečer pričaju kako su ih stranci tukli kamenjem, nakon čega žene navale na muževe da se obračunaju s tim razbojnicima.

Eto, to je prvi veliki skandal koji se nikada nije dogodio. Izmišljotina i bezočna laž. Da je Gjuro Vilović živ pozvao bih ga za svjedoka, ali 53 godine poslije njegove smrti nedostojni epigoni misle da njihova izmišljotina nema granica!

Prvo pitanje koje bi domaći čovjek postavio bilo bi: „Odakle ta silna djeca?“ Prije 2. svj. rata turizam se počeo razvijati u malom zaseoku Soline, zahvaljujući tome što je jedino bilo na moru, imalo ogromnu pješčanu plažu s gustom borovom šumom tik do mora i veliku praznu kuću obitelji Filipovića. Sve je to gđi. Maši Chmelikovoj iz Praga dalo ideju o iznajmljivanju te kuće i organiziranja pensiona za turiste. A same Soline nisu imale ni desetak kuća pa se postavlja pitanje odakle ta masa dječurlije?

Ostala djeca koja su bila rodom iz drugih zaselaka dugačke i šest kilometara razvedene breljanske obale, kupala su se gdje im je bilo najbliže. Danas su to sve cvatuće turističke destinacije sa svojim skrovitim plažama i kamenitim dijelovima za skakanje, pa tko bi imao interesa hodati kilometar i više puta da bi pravio psine turistima u Solinama?

Drugi skandal, nastavlja se priča, sastoji se u tome što su žene, dakako navlastito picukare, dolazile na more i to upravo tamo gdje su se stranci kupali, donoseći stare gunjeve, krpe, slamnjače sa kukuruzovinom, crne od starine i nečistoće živih i mrtvih. I udri sa lupačama po toj stareži dok sve okolo ne popliva prljavštinom i gadostima (Ovo inače na ovitku knjige hvale kao naturalističke scene?! De gustibus...) *Onda bi žene tu starež prostrle po žalu* (nekada smo današnje plaže nazivali svojim lijepim domaćim izrazom „žalo“) *da se suši a one bi se povukle u hladovinu borova i biskale jedna drugoj usi.* I ovo je izmišljotina i ništa manje bezobrazna laž.

1937. godine u Brelima je bilo sedam obitelji koje su se bavile turizmom i od njega više-manje dobro živjele. (J.Bebić:*BRELA*, str. 44.) Da li bi ti ljudi skrštenih ruku gledali kako im dječurlija i zajedljive babe tjeraju goste? Zar ne bi osobno intervenirali ili se obratili policiji ili čak i don Anti koji je u to vrijeme bio predsjednik Turističkog odbora? A najvažnije što svi oni koji su se uhvatili ovoga žalosnoga posla nisu znali da su u to vrijeme Brela imala svog mjesnog redara, uniformiranog i ororužanog samokresom. Njegov je osnovni zadatak bio osiguravati red na kupalištima i sigurnost gostima. Osim toga svake večeri je palio feral i dizao ga na štandarac koji se nalazio između današnjih restorana „*Palma*“ i „*Hrast*“. On je

osvjetljavao dio šetnice zapadno prema Bjankovića boru, a istočno do javne česme. Takvog redara danas Brela sa 5000 gostiju nemaju. A trebala bi!

I konačno Brela su počela 1933. god. sa 55 turista i 808 noćenja, da bi 1937. ugostili 526 turista sa 10.700 noćenja. Pamethome dosta!

B.9.

U jednom od splitskih časopisa uoči II svj. rata pročitao sam Vilovićevu noveletu *Madona pod borovima* gdje je riječ o fešti Gospe od Karmela u Solinama 16. srpnja. Bio sam neobično iznenađen kad sam u knjizi *Picukare* našao upravo tu noveletu, pod istim naslovom, kao prvo poglavlje knjige.

Pročitao sam još jednu noveletu u kojoj se radi o zatrudnjeloj djevojci kojoj očajna majka uobičajenim seoskim masažama želi pomoći.

Bilo je veoma prikladno skupiti Vilovićeve novele iz toga razdoblja i njih ukomponirati u jednu knjigu *Picukare* koja se pojavljuje na tržištu 53 godine nakon autorove smrti. Dodatci unutar zadanog okvira su, dakako, mnogo važniji od Vilovićeve literature. Da bi se to postiglo dobro su došle izmišljotine i laži, pa čak i evidentna nepoznavanja onoga o čemu se piše.

Nisam literarni kritičar, ali svatko ima manje ili više razvijen smisao za lijepo. Pročitajte pozorno knjigu *Picukare* pa će te naići na sekvene koje će vas umoriti i zagnjaviti, a naići će te i na one druge u kojima će te odmah prepoznati rasnog spisatelja!

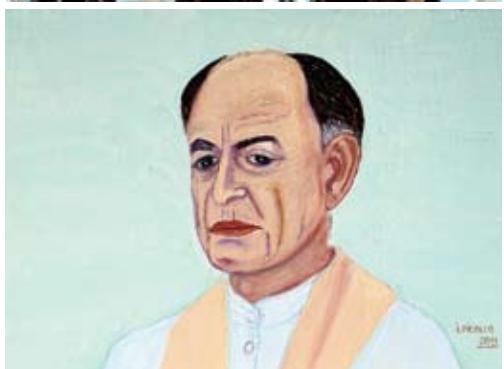
A sada nešto o sudbini toga narančastoga rukopisa. Poznato je da spisatelji smatraju svoja djela vlastitom djecom, pa se tako prema njima i odnose. Ako je Gjuro napisao knjigu koju u tome času nije mogao objaviti, imao je dosta vremena da smisli način kako i gdje rukopis sačuvati da se jednom, u povoljnijim okolnostima objavi. Imao je hrpu prijatelja, poznatih obitelji koje nisu mogle samo tako nestati. Tu su bili odvjetnici, profesori, znanstvenici, političari. Problem je bio samo koga odabrat i kome rukopis povjeriti. Međutim, on to nije učinio! Kad je Gjuro umro gospođa Natalija je imala 59 godina. Dakle, ni traga senilnosti ili staračkoj demenciji. I ona je imala sve motive kao i Gjuro da rukopis povjeri nekome pouzdanom i osigura u budućnosti njegovo izdavanje. Pa ipak, ni ona to nije učinila! S gospodom Natalijom je do svoje smrti živjela sestra njezina muža. Zar između njih dvije i mladih školovanih potomaka obitelji Vilović nije bilo mogućnosti dati im rukopis njihova prastrica ili pradjeda? Ali ni to nije učinila! Zadnjih dvije ili tri godine s gospodom Natalijom je živjela treća osoba. I gle čuda! Ona je prepoznala vrijednost narančastoga rukopisa i predala ga gospodi dr. sci Gordani Vilović. I vrata se otvorile. Narančasti svitak kako je tiho i skrivečki živio, tako se tiho i pojavio. U trostruko!

Nazdravimo mu onom istom ljubavlju i dobrodošlicom kojom su naši pretci nazdravljali svojim turistima, uz pitanje: *Odakle ste? Koje ste vire?*

Dr. Ozren Žamić

HODOČAŠĆA I POSJETI

IZLET NA ŠOLTU

Prve nedjelje ožujka, na čelu s don Matom krenuli smo na otok Šoltu, u posjet našem dragom bivšem župniku don Marinu Barišiću. Uz Župni zbor, don Mate je odlučio povesti i nekoliko nas starijih ministranata.

Krenuli smo rano ujutro busom. Imali smo sreće sa sunčanim vremenom koje nas je pratilo od početka do kraja izleta. Oko 8 sati došli smo u splitsku luku, odakle smo trajektom otplovili za Rogač na Šoltu. Iz Rogača smo nakon 15-minutne vožnje po otoku došli u Gornje Selo, gdje nas je ljubazno dočekao don Marin. Mještani su nas dočekali s kolačima i pićem, a nakon toga smo zajedno otišli na misu. Poslije toga smo otišli u obližnju Maslinicu, gdje smo također sudjelovali u misi, a gostoljubivi Šoltani su nas i tamo počastili. U obje mise sudjelovao je i naš zbor, koji je milozvučnim pjesmama počastio don Marina i Šoltane. Nakon te mise otišli smo busom u centar Maslinice, za koju nam je don Marin rekao da je najljepše mjesto na otoku. Šolta se inače sastoji od osam mjesta: Nečujam, Stomorska, Maslinica, Rogač, Grohote, Gornje Selo, Srednje Selo i Donje Selo. Čitav otok broji tek oko 1600 stanovnika, a na otoku se uz don Marina nalazi još jedan svećenik. Nakon kratke vožnje po otoku vraćamo se u Maslinicu, gdje nas Šoltani čekaju sa bogatim ručkom. Uz rižot, pečenu janjetinu i vino, brzo se i zapjevalo. U tome su se posebno

isticali Stipe Medić i Mario Ribičić. Nije bilo pjesme koju oni nisu znali. Zapjevalo se i don Mati kojemu je upravo taj dan bio rođendan. Atmosfera je bila odlična, bilo je lijepo vidjeti toliko veselih ljudi na jednom mjestu. Pjesma je potrajala od 13 do 16 sati skoro bez prestanka, a kako se bližilo vrijeme za trajekt, sve nam je više bilo žao što već moramo ići. Na odlasku nas je, promuklim glasom od pjesme, pozdravio don Marin s nadom da ćemo se što prije opet vidjeti. Uputili smo se natrag na trajekt s tom istom nadom. U večernjim satima došli smo kući.

Izlet je bio odličan, drago mi je što sam išao, te se nadam da će ovakvih događanja u budućnosti biti što više!

Josip Kristić

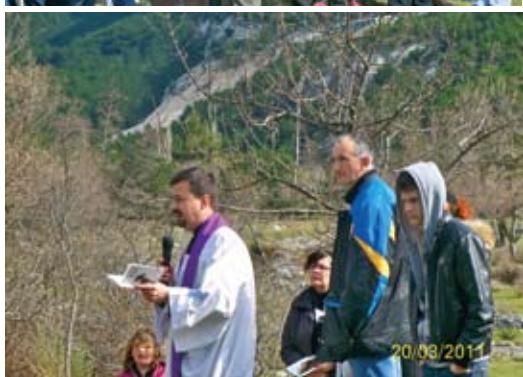

DOGAĐAJI U ŽUPI

KRIŽNI PUT DO SV. NIKOLE

U nedjelju, 20 ožujka, druge korizmene nedjelje u 15⁰⁰ sati, po već uobičajenom rasporedu održan je križni put slijedeći 14 postaja postavljenih od Biokovskih ledina podno sv. Nikole do same crkve. I ove godine vrijeme nam je bilo naklonjeno, malo prohladno ali sunčano. S nama nije bilo don Ivana Vrdoljaka župnika Gornjih Brela, ali je zato bio znatan broj vjernika iz Gornjih Brela. Uz vjernike iz župe Donja Brela i nekolicinu vrijednih vjernika iz ostalih župa započela je pobožnost križnog puta koju je predvodio don Mate Škaričić služeći se predloškom don Ante Žderića naslovljenim: "Za tobom Kriste". Moleći i pjevajući, od postaje do postaje, povorka se polako primicala vrhuncu i cilju ove pobožnosti: završnoj molitvi pred oltarom u crkvi Sv. Nikole. Zaustavljajući se četrnaest puta, ovaj inače zamorni uspon nije bio pretežak čak ni starijim sudionicima pobožnosti, ali je bio naporan i pružio je vjernicima dragocjen osjećaj nasljedovanja Krista na njegovom križnom putu. Nakon otprilike dva sata mnogi su se spustili s Biokova duhovno obogaćeni i utješeni, s odlukom da i sljedeće godine sudjeluju u ovom posebnom događaju.

Don Mate

GRAFIT U VJERONAUČNOJ DVORANI

U nedjelju 7. studenoga 2010. bio je prvi roditeljski susret za roditelje krizmanika koji se pripremaju već drugu godinu za sakrament Potvrde. Tada je na ploči ostala napisana jedna od tema o kojoj je tada bilo govora:

- IZBOR KUMA:

Do petka 12. studenoga kad sam uočio grafit netko je dopisao:

- TRIBA BIT BOGAT
- TRIBA IMAT DOBRO AUTO
- SVAKI BOŽIĆ DOLAZI NA MISU I BACA PETARDE
- U PROCESIJI NA VELIKI PETAK ĆAKULA
- NAVIJA ZA HAJDUKA

Nepoznati netko, tko je napisao ovaj grafit, je lijepo opisao karikaturu od kuma. Taj nepoznati netko zna, kao što i vi dragi župljani znate kako izgleda kum koji nije pravi kum, već karikatura te časne dužnosti u našoj Crkvi. Ali premda znate, smatrate da nije vaša dužnost da to jedni drugima napominjete, a župnik postaje i sam sebi pomalo dosadan kad te stvari napominje. Ali to je njegova dužnost.

Zato dragi vjernici: potrudite se imati prave kumove kad tražite da vam netko kumuje, a vi se potrudite da ne budete karikature kad netko od vas traži da njemu kumujuete.

RADOVI U MASLINIKU

U subotu 12. ožujka osvanuo je sunčan dan, kao stvoren za učiniti neko dobro djelo i malo se družiti. Upravo su ga tako proveli radnici u župnom masliniku, njih dvanaestorica i župnik. Prvi je stigao **Ante Klarić** te je počeo okopavati masline zasađene prošle jeseni. Ministranti **Josip Kristić**, **Marin Šošić** i **Nikola Lončar** su čistili maslinik od kamenja koje je zaostalo iza rada bagera koji je iskopao rupe za sadnju maslina. **Ivo Šošić** je došao s traktorom i počeo oranje oko starijih maslina, **Juraj Kovačević** ga je pratilo okopavajući ono što freza nije mogla dohvati, a **Marko Marušić** i **Željko Šaban** su vršili konačno okopavanje i ravnjanje oko maslina. Za to vrijeme **Vice Ursić** i **Vedran Zelić** su sjekli rašeljke i draču uz zapadni rub maslinika. **Kristijan Kovačević** je povezivao masline za kolce kako ih bura ne bi povijala prema zemlji već da rastu uspravno. **Fabijan Zelić** je najprije pokosio onaj dio maslinika gdje je zimska trava bila najbjurnija, a zatim je uzeo škare i obavio rezidbu mladih stabalaca. Nakon više sati radom potrošenu snagu smo došli nadoknaditi u restoranu “Šampion”. Za stolom je sjedilo dvanaest radnika, svi muškarci i većinom mladići, te župnik. Ova činjenica je odmah asocirala na posljednju večeru, naročito zato što je i meni bio ponešto sličan onaj s posljednje večere.

Don Mate

NOVA VRATA NA ŽUPNOJ CRKVI

Već duže vrijeme meni kao župniku nije bilo jasno čemu služe istočna vrata crkve Sv. Stjepana. Nije mi bilo jasno zašto su napravljena tako kako jesu: dvokrilna, s niskim nadvratnikom ispod kojeg se treba sagnuti i drvenim pragom preko kojega treba preskočiti, uz to se još provući desnim krilom koje se otvara ili se potruditi otvoriti i lijevo mučeći se svladati dva teška stara *krakuna*. Uz to ova su vrata ležala na šarkama usađenim u kameni dovratnik i zalivenim olovom koje je već prouzročilo odlamanje jednog komada dovratnika a na drugom se počela stvarati pukotina.

Trebalo je dakle pronaći rješenje ili nastaviti podnositi vrata tek malo funkcionalnija nego da su zazidana. Najbolje rješenje je bilo izraditi nova vrata u jednokrilnoj izvedbi, ali sa ostakljenim gornjim dijelom koji se može otvarati u slučaju potrebe za svježim zrakom u sakristiji.

Pokazalo se je da je lako zamisliti rješenje, ali je mnogo teže naći izvoditelja te zamisli. Nakon što su me neki bravari odbili vidno iritirani zahtjevima koje sam pred njih postavio, obratio sam se domaćem meštru Marku Lončaru s molbom ne bili on imao dovoljno strpljenja izraditi na traženi način nova vrata. Znao sam odmah da će i ja morati imati strpljenja čekajući da takva vrata dođu u funkciju. Čekanje se ipak isplatilo, vrata su bila pocinčana i obojana, samo nam je trebao Bogomir Šošić zvani Bogo da pripremi kamen za ugradnju. Dana 3. ožujka uklonjena su stara i montirana nova vrata na istoku crkve sv. Stjepana. Ostalo je još ugraditi dvije stube, ostakljeni prozor i zabrtviti silikonom rešetke, učinivši i te naknadne radove dovršena su nova vrata za izlaz iz sakristije. Vrata su time postala funkcionalna te mogu poslužiti u slučaju nužde i hitne potrebe odlaska u WC župniku ili nekom od njegovih pomoćnika koji borave u tim istočnim dijelovima crkve.

Don Mate

ISTRAŽNI RADOVI NA CRKVI SV. STJEPANA

Zbog uočenih i vidljivih pukotina na spoju izvornog ulaznog pročelja na zapadu s dograđenim dijelom kamenog zvonika, izrađen je elaborat sa stručnom ekspertizom (istraživanje) o uzorcima nastanka oštećenja na kamenom soklu i dijelu zidova pročelja s davanjem smjernica za sanaciju i zaštitu crkve.

Naime, na crkvi je uočen problem ljudskanja i raspucavanja kamenog sokla s vanjske strane i to osobito na sjevernom pročelju i jednim dijelom i na južnom. Uočen je i problem pojave raspucavanja stijene na spoju crkve sa zvonikom. Istražne radove je proveo Institut IGH d.d. Istraživanje je provedeno na način da su uzeti uzorci s pročelja crkve koji su transportirani u laboratorij Instituta na kojima su provedena daljnja istraživanja. U sklopu istražnih radova izvršen je iskop ukupno tri sondažne jame u svrhu dobivanja podataka o načinu i dubini temeljenja, te sastava temeljnog tla. Iskope je vršio Marin Ursić, a nadzor i vađenje uzorka mr. Marko Smoljanović, dipl. ing. građ. i Ivica Samardžija, dipl. ing. građ. U laboratoriju je određena fizikalno-mehanička karakteristika stijene.

Na temelju iskopa, ustanovljeno je da temelj crkve ima visinu od 1.00 m do 1.55 m i da je crkva temeljena na laporu. Temelj je izведен stepenasto od poluklesanog kamena s vapnenim mortom.

Temeljem istraživanja je zaključeno da pukotine nemaju značajniji konstruktivni karakter tj. da ne dovode u pitanje mehaničku otpornost i stabilnost konstrukcije crkve, ali ih je zbog osiguranja trajnosti crkve potrebno sanirati. Provedbom raznih ispitivanja na uzorcima zaključeno je da je riječ o izboru lošije kvalitete kamena na tom djelu pročelja crkve o čemu govore podaci ispitivanja čvrstoće. Predlaže se na tom dijelu parcijalna zamjena loših fragmenata novim kamenom. Predlaže se i primjena materijala s nalazišta Plano.

Uzrok pojave pukotine je naknadno slijeganje zvonika, a pojavu ljudskarenja kamena je pored slabe kvalitete kamena na tom dijelu uzrokovala voda koja ulazi u pore kamena te prilikom smrzavanja uzrokuje raspadanje tj. ljudskanje kamena.

Da bi spriječili proces raspadanja kamena predlaže se izradba drenaže oko crkve. Obvezno je predvidjeti prihvatanje vode s krovista s izradbom sustava oborinske odvodnje. Predlaže se izradba nogostupa oko crkve s rješavanjem odvodnje sa sjevernog platoa.

Ukoliko se započne raditi na zamjeni oštećenih dijelova stijene potrebno je izvršiti čišćenje vanjskog plašta crkve pjeskarenjem sa sanacijom fuga i izradbom vodootpornog premaza u cilju površinske impregnacije kamena.

Nada Marušić

PASTORALNI ŽIVOT ŽUPE

KRŠTENI:

1. IVA JOZIPOVIĆ, rođena 18. X. 2010. kći Jerka i Katice r. Sulić, krštena 16. I. 2011.
2. ANĐELA BARTULOVIĆ, rođena 12. X. 2010. kći Stipe i Ane r. Mandarić, krštena 6. II. 2010.
3. MARIJETA FILIPOVIĆ, rođena 13. XI. 2010. kći Romana i Antonele r. Mucić, krštena 6. III. 2011.
4. MARIN ŽAMIĆ, rođen 26. XII. 2010. sin Maria i Dubravke r. Šuto, kršten 6. III. 2011.

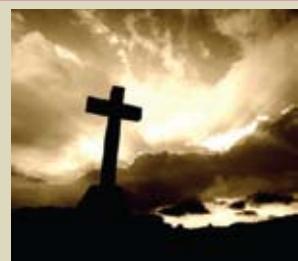
NAPOVJEĐENI I VJENČANI:

1. MARKO-NEVEN ĆATIPOVIĆ & JASMINA-ANA FIDAHIĆ vjenčani 26. veljače 2011. g. u crkvi sv. Stjepana prvom. u Brelima
1. DINO SOKOL & MARIJANA ZELJKO vjenčani 26. veljače 2011. g. u crkvi sv. Obitelji Nazaretske u Splitu

UMRLI:

1. ANKA RIBIČIĆ žena Daniela Brune, r. 8. V. 1925., umrla 30. XII. 2010.
2. MARIJA ZELIĆ udova Mate, r. 12. IV. 1914., umrla 24. II. 2011.
3. BOSILJKA ŠOŠIĆ udova Marinka, r. 8. VI. 1920., umrla 3. III. 2011.
4. MARIN (KARMO) FILIPOVIĆ pok. Ante r. 10. VII. 1928., umro 16. III. 2011.

BLAGDANSKI RASPORED

*** VELIKI TJEDAN ***

CVJETNICA – 17. travnja

- 8⁰⁰ - tiha sv. Misa u Solinama
- 10⁰⁰ - svečana sv. Misa u župnoj crkvi
(blagoslov maslinovih grančica, procesija, Misa, pjevanje muke Gospodinove.)

VELIKI PONEDJELJAK, UTORAK I SRIJEDA

- 17⁰⁰ - sv. Mise u župnoj crkvi

VELIKI ČETVRTAK - 21. travnja

- 18⁰⁰ - svečana sv. Misa "Večere Gospodnje"
(*Poslje sv. Mise slijedi pjevanje "Gospina Plaća"*)
Počinje čuvanje Gospodinova groba

VELIKI PETAK - 22. travnja

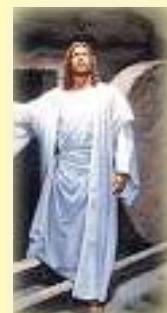
(*Zapovjedni post i nemrs, spomen-dan muke i smrti Isusove*)

- 8⁰⁰ - Procesija s križem kroz mjesto
- 18³⁰ - Počinju obredi Velikog Petka

VELIKA SUBOTA - 23. travnja

- 23⁰⁰ - Počinju obredi uskrsnog bdijenja. Svečana sv. Misa Kristovog
Uskrsnuća. (Na kraju sv. Mise blagoslov hrane.)

*** USKRS ***

NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODNEGA – VAZAM - 24. travnja

- 9⁰⁰ - sv. Misa u Solinama
- 11⁰⁰ - sv. Misa u župnoj crkvi

USKRSNI PONEDJELJAK – 25. travnja

- 9⁰⁰ - sv. Misa u Solinama
- 11⁰⁰ - sv. Misa u župnoj crkvi

MALI USKRS

NEDJELJA BOŽANSKOG MIOSRĐA – 1. svibnja

- 9⁰⁰ - sv. Misa u Solinama
- 11⁰⁰ - sv. Misa u župnoj crkvi

****** SV. JURE MUČENIK ******

PONEDJELJAK DRUGOG USKRSNOG TJEDNA

2. svibnja

(Zbog nemogućnosti da se blagdan sv. Jurja slavi na veliku subotu, liturgijske pravila nalažu da se proslavi prvog dana kad je to moguće. Dakle, iza uskrsne osmine, a to pada 2. svibnja)

- 18⁰⁰ - procesija i sv. Misa u crkvi sv. Jure na Gornjem Kričku.

****** SV. KRIZMA ******

TREĆA USKRSNA NEDJELJA – 8. svibnja

- 8⁰⁰ - sv. Misa u Solinama
- 10⁰⁰ - sv. Misa i podjela sakramenta Potvrde u župnoj crkvi

****** PRVA SV. PRIČEST ******

ČETVRTA USKRSNA NEDJELJA – 15. svibnja

- 8⁰⁰ - sv. Misa u Solinama
- 10⁰⁰ - sv. Misa i Prva Pričest u župnoj crkvi

Svim župljanima župe Brela i svim ljudima koji u Krista vjeruju, želimo:

Sretan i blagoslovljen najveći kršćanski blagdan!

Vaši: župnik don Mate i časne sestre

CRTICA IZ VJERE I MORALA

“Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje.” Mt 22,21

“*Zar je grijeh utaja poreza*” ? iznenađeno kažu krizmanici u Brelima dok im vjeroučitelj razlaže drugu od dviju kamenih ploča s deset zapovijedi Božjih. Ili preciznije: sedmu zapovijed i ono što o tome stoji u katekizmu Katoličke Crkve. Razmišljajući o tom upitu sjetio sam se sličnog upita punog iznenađenja u Metkoviću: “*Je li grijeh prodavati povrće špricano otrovima kojima nije prošla karantena*”? Tada su na vjeronomušku morali čuti odgovor kako je to grijeh protiv pete zapovijedi Božje koja glasi: *Ne ubij*, jer se tim činom ne ubija čovjeka neposredno ,ali mu se narušava zdravlje i skraćuje život. A svako ubojstvo i je skraćivanje života. Isto tako su vjeroučenici u Brelima mogli čuti kako je utaja poreza grijeh protiv sedme zapovijedi Božje koja glasi: *Ne ukradi*. Ipak, moralni problem vezan uz porez je malo složeniji nego onaj vezan uz prodaju povrća špricanog pesticidima.

Zašto smo dužni plaćati poreze?

Plaćanje poreza državi je zahtjev pravednosti i grijeh je to ne učiniti, kao što je grijeh ne platiti popravak automobila mehaničaru. Razlog zbog kojega smo dužni dati društву dio našeg privatnog vlasništva leži u činjenici što društvo kao cjelina sudjeluje u prihodima privatnog vlasništva. Razmislimo: koliko bi privatni iznajmljivači apartmana zarađivali da u njihovoј sredini ne postoje društvene organizacije koje grade i održavaju ceste, koje pomažu nastradalima u slučaju nesreće, koje podučavaju ljudе pismenosti i stranim jezicima itd.? A sve ove

organizacije za svoje djelovanje dobivaju proračunski novac koji se namiče od poreza.

Što ako ne platim porez, a nitko me nije uhvatio, niti me prisiljava da vratim svoj dug društvu?

“*Onaj tko ošteti nekoga u iznosu iznad onoga što taj može zaraditi za jedan radni dan, čini teški grijeh.*” Ovo je klasično orijentacijsko pravilo kako bismo zaključili je li krađa teški grijeh ili laki. A kradljivac je obavezan vratiti ukradeno inače mu grijeh ne može biti oprošten. Svećenik nema moć odriješiti od grijeha kradljivca koji drži ono što je ukradeno, a to može vratiti. U slučaju da oštećena strana više nije živa ili se nalazi na nepoznatom mjestu kradljivac može ukradeno vratiti tako da tu vrijednost dade siromasima, što vidimo iz primjera carinika Zakeja (Lk 19,8).

Slijedeći ovaj princip možemo kazati da čini teški grijeh tko utaji veće iznose poreza i time uskrati plaće liječnicima, nastavnicima, itd. Zato ako se ne želi sam prijaviti poreznoj upravi kao prekršitelj, može ono što nije njegovo dati nekim siromašnim obiteljima, ili siromašnim studentima, ili bolesnima...

Je li se Crkva ovakvim naukom stavlja u službu poreznoj upravi?

Crkva definitivno nije podređena poreznoj upravi i svoju misiju obavlja gledajući na vječni cilj: jedinstvo čovjeka s Bogom, svjesna kako nepravda i gramzivost u čovjekovoj duši sprječavaju to jedinstvo. Porezna uprava ima drugi i sasvim različiti cilj: zadovoljavajuće popuniti državnu blagajnu.

Je li čini grijeh i onaj poduzetnik koji bi sigurno bankrotirao ako bi plaćao propisane poreze, pa zato vrši utaju jednog dijela propisanih poreza znajući da ga poreznici neće ometati ako samo umjerenog utaji porez, svjestan da i ostali u tom sektoru posluju na taj način?

U ovom slučaju se ne bi radilo o grijehu jer se radi o prešutnom dogovoru između porezne politike i poduzetnika.

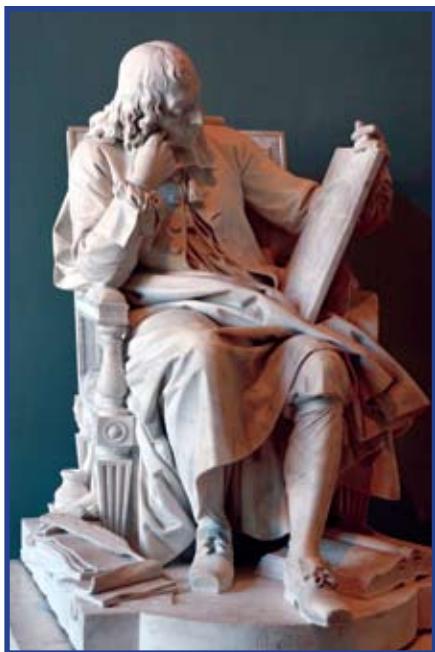
Je li vjernik koji uredno uplati sve poreze izvršio ono što je dužan prema društvu u kojem živi?

Drugi Vatikanski Koncil kaže u dokumentu *Gaudium et Spes br 75,2* “*Gradići neka se čuvaju da ne daju preveliku moć javnoj vlasti i od nje ne zahtijevaju previše usluga*”. Ovu pouku možemo ilustrirati pomoću dva primjera: 1) Izabratи vlast koja bi oporezivala pomoć koju roditelji daju djeci tijekom školovanja značilo bi na izborima dati preveliku moć javnoj vlasti. 2) Očekivati da ti država financira školovanje mnogobrojne djece koju imaš s raznim ljubavnicama značilo bi zahtijevati previše usluga od javne vlasti. Izvršivši svoju poreznu obavezu prema društvu vjernik je i dalje dužan pomagati bližnje i nastojati da ne bude na teret svojim bližnjima, ukoliko je u mogućnosti sam privređivati. Lijenost je isto grijeh kao i krađa. Vjernik je uvijek dužan vršiti volju Božju i ne može se opravdati izjavom: “Ja sam učinio ono što mi država propisuje”. Bolje su postupali oni koji su se suprotstavljali turskoj vlasti u našim krajevima od onih koji su im plaćali porez u krvi.

Don Mate

PASCALOVA OKLADA

- Blaise Pascal je francuski matematičar, fizičar i filozof.
- Rođen je 19. lipnja 1623. u Clermont-Feranu, u Francuskoj.
- Umro je 19. kolovoza 1662. u Parizu.
- Izumitelj je hidraulične prese kao i prvog kalkulatora.
- Poznat je po *Pascalovoj okladi* koja glasi:
 - a) Vjeruješ li u Boga.
 - 1) Ako Bog postoji, ideš u raj poslije smrti; što znači da imaš beskrajnu dobit.
 - 2) Ako Bog ne postoji, gubiš; tvoj gubitak je konačan i samim tim zanemariv.
 - b) Ne vjeruješ li u Boga.
 - 1) Ako Bog postoji, ideš u pakao; gubitak je beskrajan.
 - 2) Ako Bog ne postoji, tvoja dobit je konačna i samim tim zanemariva.

Ovaj velikan koji je zadužio čovječanstvo velikim znanstvenim otkrićima, veliki dio svog kratkog života proživio je u bolesničkom krevetu. Zadnje godine je živio u samostanu gdje ga je njegovala njegova sestra redovnica. Prije toga, za vrijeme svojih studentskih dana, volio je posjećivati mjesta na kojima se okupljala pariška gospoda. Na nagovor svojih drugova koji su se kockali formulirao je zakone vjerojatnosti i time ostavio veliki trag u ovoj matematičkoj disciplini. Poslije kad su oni kritizirali njegovo vjerovanje u Boga odgovorio je okladom koja je poslije dobila ime *Pascalova oklada*.

Konkretno je možemo primijeniti na slučaj sakralnog pomirenja s Bogom čovjeka u ozbiljnoj bolesti. Ako čovjek vjeruje i ispovjedi se ima vječni dobitak (a1), osim ako Bog ne postoji, tad je na neznatnom gubitku (a2). Ako se pak čovjek odluči ne prihvati sakrament milosrđa imat će vječni gubitak (b1), a u slučaju da Bog ne postoji, neznatan dobitak (b2). Pascal je znao da ni jedan od njegovih prijatelja iz mладenачkih dana za kockarskim stolom, imajući dvije karte za odigrati: od kojih jedna donosi veliku dobit ili ništa (a), a druga ništa ili veliki gubitak (b); neće odigrati drugu kartu nego prvu. Po ovome je odbijanje sakramente u slučaju bolesti razumno jedino ako je čovjek potpuno siguran da Bog ne postoji.

Don Mate

MALO SMIJEHA I MUDROSTI

AFORIZMI MARIJANE BEKAVAC

Mnogo je susreta, samo je jedan pravi.

Susret sa sobom i Bogom. Iz tog susreta proizlaze svi susreti i spoznaje.

Bože, naši putovi prema Tebi imaju čvrstoču naše vjere i molitve.

Sretan je onaj čovjek koji prihvati sve ono što mu Bog da.

Bog najbolje zna što čini,
iako je to nama ponekad neprihvatljivo.

Svi ćemo dobiti pozivnicu od Boga.

I oni što se nadaju i ne nadaju, u posebnom trenutku veličanstvenog čina.

Mir često obuzme tijelo,
dok duša i misao užurbano traže isti taj put.

Ljudske vrijednosti gube se
u sve većim neljudskim težnjama.

Najbolji osjećaj koji možemo dati sebi je jedinstvo našeg unutarnjeg s vanjskim.

ZRNCA MUDROSTI SV. FILIPA NERIA

“Mladi se ljudi trebaju čuvati tjelesnih grijeha, a stari škrtosti.”

“Svi oni koji žude za vizijama i ekstazama, uopće ne znaju za čim žude.”

“Tko žudi za nečim drugim nego za Kristom,
Taj ne zna za čim žudi.

Tko želi nešto drugo nego Krista,
Taj ne zna što želi.

Tko radi nešto drugo nego za Isusa Krista,
Taj ne zna što radi.”

“Blago vama, mladi; imate još toliko vremena da činite dobro!”

U ZEMLJI HRVATSKOJ

Gospodine
Ti si raspršio

SJENE MRAKA

smrću na Križu

Tamu beznađa
obasjao si

POBJEDOM
Uskrsnog jutra

U ZEMLJI HRVATSKOJ

Nauči nas živjeti
LJUBAV
po nevinim žrtvama
darovanu

da uronjeni u kupelj
Tvoje Predragocjene Krvi
zajedno s njima
uskrsnemo

NA NOVI ŽIVOT

Roza Brkušić-Hrvoslava